កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌

អង្គការសហប្រជាជាតិ
សិទ្ធិមនុស្ស
ការិយាល័យនៃឧត្តមស្នងការទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្ស - ការិយាល័យប្រចាំកម្ពុជា

កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិ

ស្តីពី

សិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌

និងពិធីសារបន្ថែម

ខែមករា ឆ្នាំ២០០៩

UNIVERSAL DECLARATION OF HUMAN RIGHTS

Dignity and justice for all of us

នេះគឺជាការបោះពុម្ពផ្សាយ ដោយការិយាល័យនៃឧត្តមស្នងការអង្គការសហប្រជាជាតិទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្ស ក្នុងឱកាសខួបលើកទី៦០ នៃការអនុម័តសេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្សកាលពីឆ្នាំ១៩៤៨ និងខួបលើកទី១៥ នៃការអនុម័តរដ្ឋធម្មនុញ្ញ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា កាលពីឆ្នាំ១៩៩៣។

United Nations Human Rights

OFFICE OF THE HIGH COMMISSIONER FOR HUMAN RIGHTS

កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិ ស្តីពី
សិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌
និងពិធីសារបន្ថែម

សេចក្តីផ្តើម

មហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិ បានអនុម័ត កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធមិ **នៅថ្ងៃទី១៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៦៦ ហើយកតិកាសញ្ញានេះបានចូលជាធរមានតាមច្បាប់អន្តរជាតិ នៅថ្ងៃទី៣ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៦ ។**

នេះគឺជាកតិកាសញ្ញាមួយ នៃសន្ធិសញ្ញាអន្តរជាតិចំនួនពីរដែលរៀបរៀងឡើង ដើម្បីផ្តល់អានុភាពតាមផ្លូវច្បាប់ដល់ សេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស **ឆ្នាំ១៩៤៨ ។ ចេតនាដំបូង គឺព្រៀងសន្ធិសញ្ញាសិទ្ធិមនុស្សតែមួយប៉ុណ្ណោះ ប៉ុន្តែការខ្វែងគំនិតនយោបាយនៅក្នុងសហគមន៍អន្តរជាតិ អាចដោះស្រាយបានដោយការព្រមព្រៀងគ្នា តាក់តែងសន្ធិសញ្ញាចំនួនពីរស្របគ្នា ។ អាស្រ័យហេតុនេះ** កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធមិ **គឺជាកញ្ចប់ឆ្លុះគ្នាជាមួយនឹង** កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិ ស្តីពី សិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ **។ ឯកសារទាំងពីរនេះ តាក់តែងឡើងតាមទម្រង់ប្រហាក់ប្រហែលគ្នា និងមានបទប្បញ្ញត្តិរួមគ្នាជាច្រើន ។ ដោយរួមបញ្ចូលគ្នាជាមួយ**សេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស **កតិកាសញ្ញាទាំងពីរនេះតែងតែចាត់ទុកជា**“ធម្មនុញ្ញអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស”**។**

ដោយមិនគិតដល់ការបែងចែកសិទ្ធិមនុស្សជាពីរកតិកាសញ្ញាផ្សេងគ្នា និងការអនុម័តជាបន្តបន្ទាប់នៃសន្ធិសញ្ញាសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិដទៃទៀត ដែលគ្របដណ្តប់លើបញ្ហាផ្សេងៗគ្នាជាច្រើន អង្គការសហប្រជាជាតិបានគូសបញ្ជាក់ជាប្រចាំពីសកលភាព ការទាក់ទងគ្នាទៅវិញទៅមក និងភាពពំនាក់អាស្រ័យគ្នានៃសិទ្ធិមនុស្សទាំងអស់ ។ និយាយម្យ៉ាងទៀត សិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ មិនសំខាន់ជាងសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ ហើយសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ ក៏មិនសំខាន់ជាងសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយដែរ ។ មនុស្សទាំងអស់មានសិទ្ធិទទួលបានសិទ្ធិមនុស្សស្មើៗគ្នា ។

តើគោលការណ៍អ្វីខ្លះណែនាំរដ្ឋភាគីក្នុងការអនុវត្តន៍កតិកាសញ្ញានេះ?

ពីរផ្នែកដំបូងនៃកតិកាសញ្ញានេះ ចែងពីគោលការណ៍ទូទៅ ក្នុងការការពារសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ ។ គោលការណ៍ទូទៅទាំងនេះរួមមាន :

- សិទ្ធិស្វ័យសំរេច **របស់ប្រជាជនទាំងអស់ និងសិទ្ធិប្រើប្រាស់ធនធានធម្មជាតិរបស់ខ្លួនដោយសេរី (មាត្រា១)**
- គោលការណ៍នៃការមិនរើសអើង **(មាត្រា២) ក្នុងការអនុវត្តន៍សិទ្ធិទាំងឡាយ តាមកតិកាសញ្ញា និង**
- គោលការណ៍ស្មើភាពគ្នារវាងបុរសនិងស្ត្រី **(មាត្រា៣) ក្នុងការទទួលបានសិទ្ធិទាំងនេះ**
- គោលការណ៍នៃការរីកចំរើនជាលំដាប់ **(មាត្រា២)**

សញ្ញាណនៃការរីកចំរើនជាលំដាប់ គឺជាកត្តាដ៏សំខាន់មួយ នៃសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ ហើយក្នុងវិសាលភាពដ៏ជាក់លាក់មួយ គឺជាកត្តាមួយដែលញែកសិទ្ធិទាំងនេះភាគច្រើន ពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ ។ សិទ្ធិខ្លះ គឺជាសិទ្ធិដាច់ខាត ហើយត្រូវអនុវត្តភ្លាម និងទាំងស្រុង ក្រោយពេលដែលសិទ្ធិទាំងនេះចូលជាធរមាន ។ ឧទាហរណ៍ ការទទួលយកបំរាមចំពោះការធ្វើទារុណកម្ម មានន័យថា រាល់ការធ្វើទារុណកម្មត្រូវបញ្ឈប់ដោយគ្មានការដោះសារ ។ ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ សិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ខ្លះ មិនអាចអនុវត្តបានភ្លាមៗ និងដាច់ខាតនោះទេ: សិទ្ធិទាំងនេះ ទាមទារនូវពេលវេលា និងធនធានសំរាប់អភិវឌ្ឍន៍គោលនយោបាយ និងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ ។ ឧទាហរណ៍ ការអនុវត្តន៍យ៉ាងពេញលេញនូវសិទ្ធិអប់រំទាមទារជាបឋមឱ្យមានការកសាងអាគារ និងការបណ្តុះបណ្តាលគ្រូបង្រៀន ដែលត្រូវចំណាយធនធាន ហើយដែលប្រទេសជាច្រើនខ្វះខាត ។ ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហានេះ កតិកាសញ្ញានេះតម្រូវឱ្យរដ្ឋភាគីធានាពីការរីកចំរើនជាលំដាប់នៃសិទ្ធិទាំងនេះ ។ ទោះបីជាធនធានអាចមានកំរិតក៏ដោយ ចំណុចដែលសំខាន់នេះគឺថា យ៉ាងហោចណាស់ រដ្ឋភាគីត្រូវតែធ្វើឱ្យមានការរីកចំរើនជាបន្តបន្ទាប់ និងជាក់ស្តែង ដើម្បីធ្វើឱ្យកាន់តែប្រសើរឡើងតាមតែអាចធ្វើបានដល់ការរីកចំរើននៃសិទ្ធិទាំងនេះ ។ នៅពេលណាសិទ្ធិទាំងនេះអាចអនុវត្តបានយ៉ាងពេញលេញភ្លាមៗ ត្រូវតែអនុវត្ត ។ ប៉ុន្តែ សិទ្ធិទាំងអស់ ត្រូវតែធ្វើឱ្យមានការរីកចំរើនខ្លះៗ ។

តើសិទ្ធិអ្វីខ្លះដែលមានចែងនៅក្នុងកតិកាសញ្ញានេះ?

ផ្នែកទី៣នៃកតិកាសញ្ញានេះ ចែងពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌សំខាន់ៗ ដែលមនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិទទួលបាន ។ សិទ្ធិទាំងនេះ រួមមាន :

- សិទ្ធិធ្វើការងារ (មាត្រា៦) សិទ្ធិទទួលបាននូវលក្ខខណ្ឌការងារត្រឹមត្រូវ និងអំណោយផល និងសិទ្ធិទទួលបានការសំរាកលំហែ (មាត្រា៧)
- សិទ្ធិសហជីព (មាត្រា៨)
- សិទ្ធិទទួលបានសន្តិសុខសង្គម (មាត្រា៩)
- សិទ្ធិគ្រួសារ រួមទាំងអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងការគាំពារស្ត្រី និងកុមារ (មាត្រា១០)
- សិទ្ធិទទួលបានកម្រិតជីវភាពគ្រប់គ្រាន់ រួមមានចំណីអាហារ សំលៀកបំពាក់ និងលំនៅដ្ឋាន និងការកែលំអកំរិតជីវភាពជាបន្តបន្ទាប់ (មាត្រា១១)
- សិទ្ធិទទួលបានសុខភាពផ្លូវកាយ និងផ្លូវចិត្ត (មាត្រា១២)
- សិទ្ធិទទួលបានការអប់រំ រួមទាំងការអប់រំមិនបង់ថ្លៃ និងជាកាតព្វកិច្ចនៅបឋមសិក្សា (មាត្រា១៣ និងមាត្រា១៤)
- សិទ្ធិវប្បធម៌ (មាត្រា១៥)

តើកតិកាសញ្ញានេះអនុវត្តយ៉ាងដូចម្តេចនៅកម្ពុជា ?

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា បានចូលជាភាគីនៃកតិកាសញ្ញានេះ នៅថ្ងៃទី២៦ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៩២ ។ មាត្រា៣១នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ធានាការពារអនុសញ្ញាថាជាផ្នែកមួយនៃច្បាប់កម្ពុជា ហើយមាត្រាដទៃៗទៀត គូសបញ្ជាក់ឡើងវិញ ពីការប្តេជ្ញាចិត្តរបស់កម្ពុជា ក្នុងការធានាថា ប្រជាជនកម្ពុជាទាំងអស់ អាចទទួលបានសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌របស់ខ្លួន ក្នុងវិសាលភាពមួយដ៏ពេញលេញបំផុតតាមតែអាចធ្វើបាន ។ ឧទាហរណ៍ មាត្រា៣៦ ចែងពីសិទ្ធិធ្វើការងារ សិទ្ធិទទួលបានលក្ខខណ្ឌការងារត្រឹមត្រូវ និងសិទ្ធិចូលរួមបង្កើតសហជីព មាត្រា៦៥ ការពារសិទ្ធិទទួលបានការអប់រំ ដែលមានគុណភាព មាត្រា៧២ ធានាការពារសិទ្ធិសុខភាពរបស់ប្រជាជន និងមាត្រា៧៥ តម្រូវឱ្យរដ្ឋភាគីបង្កើតប្រព័ន្ធសន្តិសុខសង្គមសំរាប់កម្មករ ។

គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌

ដោយក្លាយជាភាគីមួយនៃកតិកាសញ្ញានេះ រដ្ឋភាគីនេះធ្វើការប្តេជ្ញាចិត្តដោយចងកាតព្វកិច្ចតាមផ្លូវច្បាប់ ចំពោះប្រជាពលរដ្ឋរបស់ខ្លួន និងចំពោះសហគមន៍អន្តរជាតិ ក្នុងការអនុវត្តន៍បទបញ្ញត្តទាំងឡាយនៃកតិកាសញ្ញា ដើម្បីលើកស្ទួយ និងការពារសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ ។

ក្រុមប្រឹក្សាសេដ្ឋកិច្ច និងសង្គមកិច្ចសហប្រជាជាតិដែលត្រូវបានផ្តល់ការទទួលខុសត្រូវតាមកតិកាសញ្ញានេះឱ្យតាមដានការអនុវត្តន៍កតិកាសញ្ញានេះ បានបង្កើតគណៈកម្មាធិការអន្តរជាតិមួយនៃអ្នកជំនាញការឯករាជ្យ ហើយដែលគេស្គាល់ថា គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ ដើម្បីតាមដានការរីកចំរើនរបស់រដ្ឋភាគីចំពោះការប្តេជ្ញាចិត្តរបស់ពួកគេ ។ រដ្ឋភាគីទាំងអស់ ត្រូវតែធ្វើរបាយការណ៍ជាទៀងទាត់ទៅគណៈកម្មាធិការស្តីពីដំណាក់ការនានាដែលខ្លួនបានប្រកាន់យក ដើម្បីអនុវត្តកតិកាសញ្ញានេះ ។

របាយការណ៍ដំបូងរបស់កម្ពុជា បានដល់ពេលកំណត់ដាក់ជូនគណៈកម្មាធិការតាំងពីត្រឹមខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៩៤ ម្ល៉េះ ។ នៅទីបំផុត រដ្ឋាភិបាលបានដាក់របាយការណ៍របស់ខ្លួនជូនគណៈកម្មាធិការកាលពីខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨ ហើយគណៈកម្មាធិការនឹងពិនិត្យរបាយការណ៍នេះ នៅក្នុងសម័យប្រជុំរបស់ខ្លួនក្នុងខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩ ។

យន្តការតាមដានបន្ថែមនៅក្នុងពិធីសារបន្ថែមលើកតិកាសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌

សន្ធិសញ្ញាសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិដទៃទៀត បានផ្តល់ឱកាសជាច្រើនដល់រដ្ឋភាគី ក្នុងការអនុញ្ញាតឱ្យមានគណៈកម្មាធិការតាមដានសន្ធិសញ្ញាទាំងនោះ ពិនិត្យបណ្តឹងរបស់ឯកត្តជនដែលអះអាងថា សិទ្ធិរបស់គេត្រូវបានបំពាន ឬអនុញ្ញាតឱ្យគណៈកម្មាធិការធ្វើទស្សនកិច្ចទៅកាន់ប្រទេសនោះ ដើម្បីធ្វើការស៊ើបអង្កេត ។ ពីដំបូងគិតថា យន្តការទាំងនេះសមស្របសំរាប់តែ

សិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយប៉ុណ្ណោះ ពីព្រោះសិទ្ធិទាំងពីរនេះមានទំនោរទៅរកភាពដាច់ខាតពីធម្មជាតិ ដែលតម្រូវឱ្យរដ្ឋភាគីអនុវត្តភ្លាម និងយ៉ាងពេញលេញ បន្ទាប់ពីបានចូលជារដ្ឋភាគី ។ ដោយសារតែការអនុវត្តន៍យ៉ាងពេញលេញ នូវសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ តម្រូវឱ្យមានដំណើរការនៃការរីកចំរើនជាលំដាប់ ទៅតាមពេលវេលា ស្របតាមធនធានដែលមាននោះ មានការសន្មត់ថា ការរំលោភបំពានសិទ្ធិទាំងនេះ មិនអាចធ្វើយុត្តិកម្មបាននោះទេ អាស្រ័យហេតុនេះ នីតិវិធីបណ្តឹងមួយមិនសមរម្យគ្រប់គ្រាន់ទេ ។

កាលពីថ្ងៃទី១០ ធ្នូ ២០០៨ មហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិ បានអនុម័តពិធីសារបន្ថែមលើកតិកាសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ ដោយផ្តល់ឱ្យមានបណ្តឹងជាឯកត្តជន និងនីតិវិធីស៊ើបអង្កេតប្រហាក់ប្រហែលគ្នា ដូចដែលមានចែងនៅក្នុងសន្ធិសញ្ញាសិទ្ធិមនុស្សដទៃទៀតដែរ ដោយផ្តល់ការអះអាងថា ការរំលោភបំពានសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ គ្មានយុត្តិកម្មទេ ។ ពិធីសារបន្ថែមនេះ នឹងត្រូវបានបើកចំហឱ្យចុះហត្ថលេខានៅដើមឆ្នាំ២០០៩នេះ ។ អត្ថបទនៃពីធីសារបន្ថែមនេះ ក៏មានបោះពុម្ភនៅក្នុងសៀវភៅនេះដែរគ្រាន់ទុកជាការស្វែងយល់ ។ ប្រទេសកម្ពុជា មិនទាន់បានផ្តល់សញ្ញាណាមួយ ពីបំណងរបស់ខ្លួនគោរពតាមឱ្យបានខ្ជាប់ខ្ជួន តាមពិធីសារបន្ថែមនេះនៅឡើយទេ តែបានបោះឆ្នោតគាំទ្រដោយពេញចិត្តនៅឯមហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិ ។

កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌

ត្រូវបានអនុម័ត និងបើកឱ្យចុះហត្ថលេខាឱ្យសច្ចាប័ន និងឱ្យចូលជាសមាជិក ដោយសេចក្តីសម្រេចរបស់មហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិលេខ ២២០០A (XXI) ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៦៦ ហើយចូលជាធរមាននៅថ្ងៃទី៣ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៦ ស្របតាមបទប្បញ្ញត្តិនៃមាត្រា២៧

បុព្វកថា

រដ្ឋភាគីនៃកតិកាសញ្ញានេះ :

យល់ឃើញថា ស្របតាមគោលការណ៍ ដែលបានចែងក្នុងធម្មនុញ្ញសហប្រជាជាតិ ការទទួលស្គាល់សេចក្តីថ្លៃថ្នូរជាប់ពីកំណើត និងការទទួលស្គាល់សិទ្ធិស្មើគ្នា និងមិនអាចលក់ដូរផ្ទេរ ឬដកហូតបានរបស់សមាជិកទាំងអស់ នៃគ្រួសារមនុស្ស គឺជាគ្រឹះនៃសេរីភាព យុត្តិធម៌ និងសន្តិភាពក្នុងពិភពលោក ។

*ទទួលស្គាល់ថា*សិទ្ធិទាំងនេះកើតចេញមកពីសេចក្តីថ្លៃថ្នូរជាប់ពីកំណើតរបស់មនុស្ស។

ទទួលស្គាល់ថា ស្របតាមសេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស ឧត្តមគតិនៃមនុស្សសេរីភាពរួចផុតពីការភ័យខ្លាច និងទុគ៌តភាព អាចសម្រេចជោគជ័យទៅបាន លុះត្រាតែបង្កើតបានលក្ខខណ្ឌដែលឱ្យមនុស្សម្នាក់ៗ អាចប្រើប្រាស់បាននូវសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ ព្រមទាំងសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយរបស់ខ្លួន ។

យល់ឃើញថា ធម្មនុញ្ញសហប្រជាជាតិ តម្រូវឱ្យរដ្ឋនានានូវកាតព្វកិច្ចលើកស្ទួយការគោរពជាសកល និងការប្រតិបត្តិនូវសិទ្ធិ និងសេរីភាពរបស់មនុស្ស ។

យល់ថា បុគ្គលម្នាក់ៗ មានករណីយកិច្ចចំពោះអ្នកដទៃ និងសហគមន៍ដែលខ្លួនរស់នៅ មានការទទួលខុសត្រូវក្នុងការខិតខំលើកស្ទួយ និងធ្វើឱ្យមានការប្រតិបត្តិសិទ្ធិដែលទទួលស្គាល់ក្នុងកតិកាសញ្ញានេះ ។

ព្រមព្រៀងលើមាត្រាទាំងឡាយដូចតទៅ :

ផ្នែកទី ១

មាត្រា ១

១. ប្រជាជាតិទាំងអស់មានសិទ្ធិស្វ័យសម្រេច ។ ដោយអាស្រ័យនូវសិទ្ធិនេះ ប្រជាជាតិទាំងនោះ កំណត់ដោយសេរីនូវឋានៈនយោបាយ និងខិតខំអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និង វប្បធម៌របស់ខ្លួនដោយសេរី ។

២. ដើម្បីសម្រេចគោលដៅរបស់ខ្លួន ប្រជាជាតិទាំងអស់អាចចាត់ចែងដោយសេរីនូវភោគទ្រព្យ និងធនធានធម្មជាតិរបស់ខ្លួន ដោយមិនធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់កាតព្វកិច្ចដែលចេញមកពីសហប្រតិបត្តិការសេដ្ឋកិច្ចអន្តរជាតិ ដែលផ្អែកលើគោលការណ៍នៃផលប្រយោជន៍ទៅវិញទៅមក និងគោលការណ៍នៃច្បាប់អន្តរជាតិ ។ គ្មានករណីណាមួយ ដែលប្រជាជាតិនីមួយៗត្រូវបានដកហូតមធ្យោបាយផ្ទាល់របស់ខ្លួន សម្រាប់ចិញ្ចឹមជីវិតនោះឡើយ ។

៣. រដ្ឋភាគីនៃកតិកាសញ្ញានេះ រួមទាំងរដ្ឋនានាដែលមានការទទួលខុសត្រូវគ្រប់គ្រងទឹកដីអស្វយ័ត និងទឹកដីអាណាព្យាបាល ត្រូវលើកស្ទួយធ្វើឱ្យបានសម្រេចនូវសិទ្ធិស្វ័យសម្រេច និងត្រូវគោរពសិទ្ធិនេះ ស្របតាមបទបញ្ញត្តិទាំងឡាយនៃធម្មនុញ្ញសហប្រជាជាតិ ។

ផ្នែកទី ២

មាត្រា ២

១. រដ្ឋភាគីនីមួយៗនៃកតិកាសញ្ញានេះ ដោយការប្រឹងប្រែងរបស់ខ្លួនឯងផ្ទាល់ និងតាមរយៈជំនួយ និងសហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិ ជាពិសេសខាងសេដ្ឋកិច្ច និងបច្ចេកទេស សន្យាចាត់វិធានការ ប្រើប្រាស់ជាអតិបរមានូវធនធានដែលខ្លួនមាន សម្រាប់ធ្វើឱ្យមានការរីកចម្រើនជាលំដាប់ ពីការសម្រេចបានដោយពេញលេញនូវសិទ្ធិទាំងអស់ ដែលទទួលស្គាល់ក្នុងកតិកាសញ្ញានេះ តាមគ្រប់មធ្យោបាយសមស្រប រួមមានជាពិសេស ការអនុម័តវិធានការខាងច្បាប់ផង ។

២. រដ្ឋភាគីនៃកតិកាសញ្ញានេះ សន្យាធានាថា សិទ្ធិទាំងឡាយដែលចែងក្នុងកតិកាសញ្ញានេះ នឹងត្រូវប្រើប្រាស់ ដោយគ្មានការរើសអើងណាមួយផ្អែកលើពូជសាសន៍ ពណ៌សម្បុរ

ភេទ សាសនា ភាសា មតិនយោបាយ ឬមតិផ្សេងៗទៀត ដើមកំណើតជាតិ ឬសង្គម ទ្រព្យសម្បត្តិ កំណើត ឬស្ថានភាពដទៃទៀតឡើយ ។

៣. ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ទាំងឡាយ ដោយគិតគូរឱ្យបានត្រឹមត្រូវ ដល់សិទ្ធិមនុស្ស និងសេដ្ឋកិច្ចជាតិរបស់ខ្លួន អាចកំណត់ដល់កម្រិតត្រឹមណាមួយដែលខ្លួនធានាសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ចដែលទទួលស្គាល់ក្នុងកតិកាសញ្ញានេះ ដល់អ្នកដែលពុំមែនជាប្រជាពលរដ្ឋខ្លួន ។

មាត្រា ៣

រដ្ឋភាគីនៃកតិកាសញ្ញានេះសន្យាធានានូវសិទ្ធិស្មើគ្នារវាងបុរសនិងស្ត្រីក្នុងការអាស្រ័យផលសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ទាំងអស់ដែលមានចែងនៅក្នុងកតិកាសញ្ញានេះ ។

មាត្រា ៤

រដ្ឋភាគីនៃកតិកាសញ្ញានេះ ទទួលស្គាល់ថា ក្នុងការទទួលបានសិទ្ធិទាំងឡាយដែលធានាដោយរដ្ឋ ស្របតាមកតិកាសញ្ញានេះ រដ្ឋអាចដាក់សិទ្ធិទាំងនេះឱ្យមានព្រំដែនដែលកំណត់ដោយច្បាប់តែប៉ុណ្ណោះ ដោយឱ្យស្របទៅនឹងប្រភេទនៃសិទ្ធិទាំងនេះ និងសម្រាប់តែដើម្បីលើកស្ទួយសុខុមាលភាពទូទៅប៉ុណ្ណោះ នៅក្នុងសង្គមប្រជាធិបតេយ្យ ។

មាត្រា ៥

១. គ្មានបទបញ្ញត្តិណាមួយនៃកតិកាសញ្ញានេះ អាចត្រូវបានគេបកស្រាយតម្រូវថា រដ្ឋណាមួយ ក្រុមណាមួយ បុគ្គលណាម្នាក់ មានសិទ្ធិណាមួយ ធ្វើសកម្មភាពណាមួយ ឬប្រព្រឹត្តិអំពើណាមួយ សំដៅទៅបំផ្លិចបំផ្លាញសិទ្ធិ ឬសេរីភាព ដែលទទួលស្គាល់ដោយកតិកាសញ្ញានេះឬសំដៅទៅដាក់កម្រិតដែលមានវិសាលភាពធំជាងកម្រិតដែលបានចែងនៅក្នុងកតិកាសញ្ញានេះ ។

២. មិនត្រូវធ្វើការរឹតត្បិត ឬធ្វើបដិបញ្ញត្តិណាមួយ ទៅលើសិទ្ធិមនុស្សជាមូលដ្ឋានដែលត្រូវបានទទួលស្គាល់ ឬនៅជាធរមាននៅក្នុងរដ្ឋភាគីទាំងឡាយនៃកតិកាសញ្ញានេះ ដោយអនុលោមទៅតាមច្បាប់ អនុសញ្ញា បទបញ្ជា ឬទំនៀមទំលាប់ទាំងឡាយ ដោយយកលេសថា កតិកាសញ្ញានេះ មិនទទួលស្គាល់ ឬទទួលស្គាល់សិទ្ធិទាំងនោះនៅក្នុងកម្រិតតិចជាង ។

ផ្នែកទី ៣

មាត្រា ៦

១. រដ្ឋភាគីនៃកតិកាសញ្ញានេះ ទទួលស្គាល់សិទ្ធិធ្វើការងារ រួមមានសិទ្ធិរបស់មនុស្សគ្រប់រូប មានលទ្ធភាពចិញ្ចឹមជីវិតដោយការងារដែលជ្រើសរើស ឬព្រមទទួលយកដោយសេរី និងចាត់វិធានការសមស្រប ដើម្បីការពារសិទ្ធិនេះ ។

២. វិធានការដែលរដ្ឋភាគីនៃកតិកាសញ្ញានេះប្រកាន់យក ដើម្បីធានាការប្រើប្រាស់ពេញលេញនូវសិទ្ធិនេះ ត្រូវរួមបញ្ចូល ការតម្រង់ទិសខាងបច្ចេកទេស និងវិជ្ជាជីវៈ និងកម្មវិធីបណ្តុះបណ្តាលគោលនយោបាយ និងបច្ចេកទេស ដើម្បីធានាឱ្យមានការអភិវឌ្ឍន៍ថេរ ខាងវិស័យសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ និងការងារពេញលេញដែលមានផលប្រយោជន៍ក្នុងលក្ខខណ្ឌការពារ សេរីភាពជាមូលដ្ឋានខាងនយោបាយ និងសេដ្ឋកិច្ចចំពោះបុគ្គលគ្រប់រូប ។

មាត្រា ៧

រដ្ឋភាគីនៃកតិកាសញ្ញានេះ ទទួលស្គាល់សិទ្ធិរបស់បុគ្គលគ្រប់រូប ដើម្បីទទួលបាននូវលក្ខខណ្ឌការងារត្រឹមត្រូវ និងប្រកបដោយអំណោយផល ដែលធានាជាពិសេសនូវ :

(ក) ប្រាក់កម្រៃដែលផ្តល់ជាអប្បបរមាឱ្យអ្នកធ្វើការ នូវៈ

១. បៀវត្សរ៍ប្រកបដោយសមធម៌ និងប្រាក់កម្រៃស្មើគ្នាចំពោះការងារដែលមានតម្លៃស្មើគ្នា ដោយមិនមានការបែងចែកណាមួយ ជាពិសេស ស្ត្រីត្រូវតែមានការធានានូវលក្ខខណ្ឌការងារដែលផ្តល់ឱ្យពួកគេ មិនតិចជាងលក្ខខណ្ឌដែលបុរសបានទទួល ដោយត្រូវបានប្រាក់កម្រៃស្មើគ្នា ចំពោះការងារដូចគ្នា ។

២. ជីវភាពរស់នៅសមរម្យសម្រាប់ខ្លួនគេផ្ទាល់ និងគ្រួសារ ស្របតាមបទបញ្ញត្តិនៃកតិកាសញ្ញានេះ ។

(ខ) លក្ខខណ្ឌការងារប្រកបដោយសុវត្ថិភាព និងអនាម័យ ។

(គ) ឱកាសដូចគ្នាសម្រាប់បុគ្គលគ្រប់រូប ដើម្បីបានឡើងឋានៈក្នុងការងារ ទៅកម្រិតខ្ពស់សមស្រប ដោយមិនពិចារណាទៅលើអ្វីផ្សេងពីអតីតភាពការងារ និងសមត្ថភាព ។

(ឃ) ការសម្រាក ការលំហែ ការកម្រិតម៉ោងធ្វើការសមរម្យនិងការឈប់សម្រាក តាមកាលកំណត់ទៀងទាត់ ដោយមានប្រាក់បៀវត្សរ៍ និងប្រាក់កម្រៃសម្រាប់ថ្ងៃបុណ្យជាតិ ។

មាត្រា ៨

១. រដ្ឋភាគីនៃកតិកាសញ្ញានេះ សន្យាធានាឱ្យបាននូវ ៖

(ក) សិទ្ធិសម្រាប់ជនគ្រប់រូប បង្កើតសហជីព និងចូលរួមសហជីព តាមការជ្រើសរើសរបស់ខ្លួន ដោយស្ថិតក្រោមវិធានទាំងឡាយដែលកំណត់ដោយអង្គការពាក់ព័ន្ធ ដើម្បីលើកស្ទួយ និងការពារផលប្រយោជន៍សេដ្ឋកិច្ច និងសង្គមកិច្ចរបស់ខ្លួន ។ ការប្រើប្រាស់សិទ្ធិនេះ មិនអាចរឹតត្បិតបានទេ លើកលែងតែការរឹតត្បិតនោះ មានចែងនៅក្នុងច្បាប់ និងជាវិធានការចាំបាច់ ក្នុងសង្គមប្រជាធិបតេយ្យ ជាផលប្រយោជន៍ដល់សន្តិសុខជាតិ ឬសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ ឬដើម្បីការពារសិទ្ធិ និងសេរីភាពរបស់អ្នកដទៃ ។

(ខ) សិទ្ធិរបស់សហជីពបង្កើតសហព័ន្ធ ឬសម្ព័ន្ធជាតិ និងសិទ្ធិរបស់សហព័ន្ធ និងសម្ព័ន្ធជាតិ បង្កើត ឬចូលរួមក្នុងអង្គការសហជីពអន្តរជាតិ ។

(គ) សិទ្ធិរបស់សហជីព ធ្វើសកម្មភាពដោយសេរី ដោយគ្មានកម្រិតព្រំដែន លើកលែងតែ កម្រិតព្រំដែននោះមានចែងក្នុងច្បាប់ និងជាវិធានការចាំបាច់ក្នុងសង្គមប្រជាធិបតេយ្យ សម្រាប់ជាផលប្រយោជន៍ដល់សន្តិសុខជាតិ ឬសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ ឬដើម្បីការពារសិទ្ធិ និងសេរីភាពរបស់អ្នកដទៃ ។

(ឃ) សិទ្ធិធ្វើកូដកម្មដែលត្រូវប្រើប្រាស់ឱ្យស្របតាមច្បាប់របស់ប្រទេសនីមួយៗ ។

២. មាត្រានេះ មិនរារាំងដល់ការដាក់ការរឹតត្បិតស្របច្បាប់ លើការប្រើប្រាស់សិទ្ធិទាំងនេះ ដោយសមាជិកកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធ ឬនគរបាល ឬមុខងារសាធារណៈឡើយ ។

៣. គ្មានបទបញ្ញត្តិណាមួយនៃមាត្រានេះ អនុញ្ញាតឱ្យរដ្ឋភាគីទាំងអស់នៃអនុសញ្ញាឆ្នាំ១៩៤៨ នៃអង្គការពលកម្មអន្តរជាតិស្តីពីសេរីភាពខាងសហជីព និងការការពារសិទ្ធិសហជីព ចាត់វិធានការខាងផ្លូវច្បាប់ដែលប៉ះពាល់ ឬអនុវត្តច្បាប់ តាមបែបដែលធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ការធានាទាំងឡាយ ដែលមានចែងក្នុងអនុសញ្ញានោះ ។

មាត្រា ៩

រដ្ឋភាគីនៃកតិកាសញ្ញានេះ ទទួលស្គាល់សិទ្ធិរបស់ជនគ្រប់រូបទទួលបានសន្តិសុខសង្គម រួមទាំងការធានារ៉ាប់រងសង្គមផង ។

មាត្រា ១០

រដ្ឋភាគីនៃកតិកាសញ្ញានេះ ទទួលស្គាល់ថា :

១. កិច្ចគាំពារនិងជំនួយដ៏ទូលំទូលាយបំផុតដែលអាចធ្វើទៅបានត្រូវតែផ្តល់ឱ្យគ្រួសារ ដែលជាអង្គភាពធម្មជាតិ និងជាអង្គភាពមូលដ្ឋានរបស់សង្គម ជាពិសេសសម្រាប់ការកសាងគ្រួសារ និងនៅពេលដែលគ្រួសារមានការទទួលខុសត្រូវចំពោះការថែរក្សា និងការអប់រំបុត្រធីតាក្នុងបន្ទុក ។ អាពាហ៍ពិពាហ៍ ត្រូវតែធ្វើឡើងដោយមានការយល់ព្រមដោយសេរីពីអនាគតប្តី-ប្រពន្ធ ។

២. កិច្ចគាំពារពិសេសមួយ ត្រូវផ្តល់ឱ្យម្តាយទាំងឡាយ សម្រាប់រយៈពេលសមរម្យមួយ នៅមុន និងក្រោយពេលសម្រាលកូន ។ ក្នុងរយៈពេលនេះ ម្តាយជានិយោជិក ត្រូវបានទទួលនូវការសម្រាកមានប្រាក់ខែ ឬការសម្រាកដែលមានការផ្តល់សន្តិសុខសង្គមគ្រប់គ្រាន់ ។

៣. វិធានការការពារ និងជំនួយពិសេស ត្រូវធ្វើឡើងជាគុណប្រយោជន៍ដល់កុមារ និងយុវជនទាំងអស់ ដោយគ្មានការរើសអើងណាមួយ ដោយមូលហេតុខ្សែលោហិត ឬលក្ខខណ្ឌអ្វីផ្សេងទៀតឡើយ ។ កុមារ និងយុវជនទាំងអស់ ត្រូវទទួលបាននូវការការពារប្រឆាំងនឹងអាជីវកម្មសេដ្ឋកិច្ច និងសង្គមកិច្ច ។ ការជួលកុមារ និងយុវជនឱ្យធ្វើការ ដែលធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់សីលធម៌ ឬសុខភាពរបស់ពួកគេ ឬធ្វើឱ្យមានគ្រោះថ្នាក់ដល់ជីវិត ឬដែលអាចធ្វើឱ្យខូចដល់ការលូតលាស់ធម្មតារបស់ពួកគេ ត្រូវផ្តន្ទាទោសតាមច្បាប់ ។ រដ្ឋត្រូវកំណត់អាយុជួលឱ្យធ្វើការងារ ហើយការជួលកុមារឱ្យធ្វើការងារក្រោមអាយុកំណត់នេះ ត្រូវហាមឃាត់ និងផ្តន្ទាទោសតាមច្បាប់ ។

មាត្រា ១១

១. រដ្ឋភាគីនៃកតិកាសញ្ញានេះ ទទួលស្គាល់សិទ្ធិរបស់ជនគ្រប់រូប ក្នុងការទទួលបានកម្រិតជីវភាពគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ខ្លួនផ្ទាល់ និងសម្រាប់គ្រួសារខ្លួន រួមមានចំណីអាហារ សំលៀកបំពាក់ និងទីលំនៅគ្រប់គ្រាន់ ព្រមទាំងការរីកចម្រើនជាលំដាប់នៃលក្ខខណ្ឌរស់នៅរបស់គេ ។ រដ្ឋភាគី ត្រូវចាត់វិធានការសមស្រប ដើម្បីធានាឱ្យសម្រេចបាននូវសិទ្ធិនេះ និងទទួលស្គាល់សារៈសំខាន់ចាំបាច់នៃសហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិ តាមការយល់ព្រមគ្នាដោយសេរី ។

២. ដោយទទួលស្គាល់សិទ្ធិមូលដ្ឋានរបស់មនុស្សគ្រប់រូប រួចចាកផុតពីសេចក្ដីស្រេកឃ្លាន រដ្ឋភាគីនៃកតិកាសញ្ញានេះ ដោយខ្លួនឯង និងតាមរយៈកិច្ចសហការអន្តរជាតិ ត្រូវចាត់វិធានការ រួមមានកម្មវិធីពិសេសៗជាក់លាក់ ដែលចាំបាច់ដូចតទៅ :

(ក) ដើម្បីធ្វើឱ្យប្រសើរដល់វិធីនៃការផលិត ការរក្សាទុក និងការចែកចាយម្ហូបអាហារ ដោយការប្រើប្រាស់ពេញលេញនូវចំណេះដឹងខាងបច្ចេកទេស និងវិទ្យាសាស្ត្រ ដោយការផ្សព្វផ្សាយគោលការណ៍នៃការអប់រំស្ដីពីអាហារូបត្ថម្ភ និងដោយការអភិវឌ្ឍន៍ ឬការកែទម្រង់របបដីធ្លី ដើម្បីសម្រេចបាននូវការអភិវឌ្ឍន៍ និងការប្រើប្រាស់ធនធានធម្មជាតិ ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពខ្ពស់បំផុត ។

(ខ) ដើម្បីធានាការបែងចែកដោយសមធម៌ នូវធនធានស្បៀងអាហារពិភពលោកទៅតាមសេចក្ដីត្រូវការ ដោយគិតទៅដល់បញ្ហាទាំងឡាយដែលចោទឡើងចំពោះប្រទេសនាំចូល ក៏ដូចជាប្រទេសនាំចេញស្បៀងអាហារ ។

មាត្រា ១២

១. រដ្ឋភាគីនៃកតិកាសញ្ញានេះ ទទួលស្គាល់សិទ្ធិរបស់បុគ្គលគ្រប់រូប មានកម្រិតសុខភាព ទាំងខាងរាងកាយ និងខាងស្មារតីខ្ពស់បំផុត តាមដែលអាចធ្វើទៅបាន ។

២. វិធានការនានា ដែលរដ្ឋភាគីនៃកតិកាសញ្ញានេះចាត់ ដើម្បីធានាការប្រើសិទ្ធិនេះឱ្យបានពេញលេញ ត្រូវរាប់បញ្ចូលនូវវិធានការដែលចាំបាច់ដើម្បីធានា :

(ក) វិធានការសម្រាប់ការកាត់បន្ថយអត្រាមរណៈ នៃទារកក្នុងពោះម្តាយ និងមរណៈនៃកុមារ និងសម្រាប់ការរីកលូតលាស់ប្រកបដោយសុខភាពល្អរបស់កុមារ ។

(ខ) ការធ្វើឱ្យប្រសើរគ្រប់ទិដ្ឋភាពនៃអនាម័យខាងផ្នែកបរិស្ថាន និងឧស្សាហកម្ម។

(គ) វិធីបង្ការ ការព្យាបាល និងការត្រួតពិនិត្យជំងឺឆ្លង ជំងឺរាតត្បាត ជំងឺបណ្តាលមកពីវិជ្ជាជីវៈ និងជំងឺដទៃទៀត ព្រមទាំងប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងជំងឺទាំងនេះផង ។

(ឃ) ការបង្កើតលក្ខខណ្ឌសម្រាប់ធានាដល់ជនគ្រប់រូប នូវសេវាសុខាភិបាលគ្រប់ផ្នែក និងជំនួយផ្នែកសុខាភិបាលក្នុងពេលមានជំងឺ ។

មាត្រា ១៣

១. រដ្ឋភាគីនៃកតិកាសញ្ញានេះ ទទួលស្គាល់សិទ្ធិបុគ្គលគ្រប់រូប ដើម្បីទទួលបានការអប់រំ ។ រដ្ឋភាគី ព្រមព្រៀងគ្នាថា ការអប់រំត្រូវនាំឆ្ពោះទៅរកការរីកចម្រើនពេញលេញ នៃបុគ្គលិកលក្ខណៈរបស់មនុស្ស និងអត្ថន័យនៃសេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់មនុស្ស និងពង្រឹងការគោរពសិទ្ធិមនុស្ស និងសេរីភាពជាមូលដ្ឋាន ។ រដ្ឋភាគី ព្រមព្រៀងគ្នាបន្ថែមទៀតថា ការអប់រំត្រូវធ្វើឱ្យមនុស្សគ្រប់រូប អាចដើរតួនាទីមានប្រយោជន៍ក្នុងសង្គមសេរី លើកស្ទួយការយោគយល់ ការអត់ឱន និងមិត្តភាពរវាងប្រជាជាតិ និងរវាងក្រុមពូជសាសន៍ ក្រុមជាតិពន្ធុ ឬក្រុមសាសនាទាំងអស់ ព្រមទាំងជ្រោមជ្រែងសកម្មភាពរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ ដើម្បីរក្សាសន្តិភាព ។

២. រដ្ឋភាគីនៃកតិកាសញ្ញានេះ ទទួលស្គាល់ថា ដើម្បីសម្រេចបានការប្រើប្រាស់ពេញលេញនូវសិទ្ធិនេះ :

(ក) ការអប់រំកម្រិតបឋមសិក្សា ត្រូវតែជាកាតព្វកិច្ច ហើយឥតបង់ថ្លៃ សម្រាប់ទាំងអស់គ្នា ។

(ខ) ការអប់រំកម្រិតមធ្យមសិក្សា តាមទម្រង់ទ្រាយផ្សេងៗ រួមទាំងការអប់រំបច្ចេកទេស និងវិជ្ជាជីវៈកម្រិតមធ្យម ត្រូវតែបើកឱ្យមានជាទូទៅ និងឱ្យមនុស្សគ្រប់គ្នា អាចចូលរៀនបាន តាមគ្រប់មធ្យោបាយសមស្របទាំងអស់ និងជាពិសេស តាមការដាក់ឱ្យមានជាលំដាប់ នូវការសិក្សាដោយឥតបង់ថ្លៃ ។

(គ) ការអប់រំកម្រិតឧត្តមសិក្សា ត្រូវតែបើកចំហដល់មនុស្សគ្រប់រូបដោយស្មើភាព តាមសមត្ថភាពរបស់មនុស្សម្នាក់ៗ តាមគ្រប់មធ្យោបាយសមស្របទាំងអស់ និងជាពិសេស តាមការដាក់ឱ្យមានជាលំដាប់នូវការសិក្សាដោយឥតបង់ថ្លៃ ។

(ឃ) ការអប់រំមូលដ្ឋាន ត្រូវតែជំរុញ ឬពង្រឹង តាមគ្រប់មធ្យោបាយដែលអាចធ្វើទៅបាន សម្រាប់អ្នកដែលមិនបានទទួល ឬមិនបានបញ្ចប់កម្រិតបឋមសិក្សារបស់ខ្លួន ។

(ង) ត្រូវតែបន្តយ៉ាងសកម្មលើការអភិវឌ្ឍន៍បណ្តាញសិក្សាធិការគ្រប់លំដាប់ បង្កើតប្រព័ន្ធអាហារូបករណ៍ឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់ និងបង្កើនជាលំដាប់នូវលក្ខខណ្ឌសម្ភារៈ របស់បុគ្គលិកសិក្សា ។

៣. រដ្ឋភាគីនៃកតិកាសញ្ញានេះ សន្យាគោរពសេរីភាពរបស់មាតាបិតា និងអាណាព្យាបាលស្របច្បាប់បើសមស្រប ដើម្បីជ្រើសរើសសាលារៀនក្រៅពីសាលារៀនសាធារណៈឱ្យកូនរបស់ខ្លួន ប៉ុន្តែត្រូវស្របតាមវិធានអប្បបរមាដែលរដ្ឋអាចកំណត់ ឬអនុម័តក្នុងវិស័យអប់រំ និងរ៉ាប់រងការអប់រំ សាសនា និងសីលធម៌របស់កូន ស្របតាមជំនឿផ្ទាល់របស់ពួកគេ ។

៤. គ្មានបទបញ្ញត្តិណាមួយនៃមាត្រានេះ ត្រូវយកមកបកស្រាយ ថាប៉ះពាល់ដល់សេរីភាពនៃរូបវន្តបុគ្គល និងនីតិបុគ្គល ក្នុងការបង្កើត និងដឹកនាំគ្រឹះស្ថានសិក្សា លើកលែងតែគោលការណ៍ដែលបានចែងក្នុងកថាខណ្ឌ១នៃមាត្រានេះ ត្រូវបានគោរព និងឱ្យតែការអប់រំដែលផ្តល់ឱ្យនៅក្នុងគ្រឹះស្ថានទាំងនោះ ស្របទៅនឹងបទដ្ឋានអប្បបរមាដែលអាចកំណត់ដោយរដ្ឋ ។

មាត្រា ១៤

នៅពេលក្លាយជាភាគីនៃកតិកាសញ្ញានេះ រដ្ឋភាគី ដែលមិនទាន់អាចធានាការអប់រំកម្រិតបឋម ជាកាតព្វកិច្ច និងដោយឥតបង់ថ្លៃ នៅក្នុងដែនដីចំណុះនៃប្រទេសខ្លួន ឬដែនដីដែលស្ថិតនៅក្រោមដែនសមត្ថកិច្ចរបស់ខ្លួន សន្យាបង្កើត និងអនុម័ត ក្នុងរយៈពេល២ឆ្នាំ នូវផែនការលំអិតនៃវិធានការចាំបាច់ ដើម្បីធ្វើឱ្យបានសម្រេចជាលំដាប់តាមចំនួនឆ្នាំសមរម្យដែលកំណត់ក្នុងផែនការនេះនូវការអនុវត្តន៍ពេញលេញនៃគោលការណ៍អប់រំកម្រិតបឋមជាកាតព្វកិច្ច និងដោយឥតបង់ថ្លៃសម្រាប់ទាំងអស់គ្នា ។

មាត្រា ១៥

១. រដ្ឋភាគីនៃកតិកាសញ្ញានេះ ទទួលស្គាល់សិទ្ធិនៃបុគ្គលគ្រប់រូប ដើម្បី :

(ក) ចូលរួមក្នុងជីវភាពវប្បធម៌ ។

(ខ) ទទួលអត្ថប្រយោជន៍ពីវឌ្ឍនភាព និងការអនុវត្តន៍វិទ្យាសាស្ត្រ ។

(គ) ទទួលអត្ថប្រយោជន៍ ពីការការពារផលប្រយោជន៍ខាងសីលធម៌ និងខាងសម្ភារៈ ដែលកើតពីផលិតកម្មខាងវិទ្យាសាស្ត្រ អក្សរសាស្ត្រ ឬសិល្បៈដែលខ្លួនជាអ្នកបង្កើត ។

២. វិធានការ ដែលរដ្ឋភាគីនៃកតិកាសញ្ញានេះ ប្រកាន់យក ដើម្បីធានាដល់ការប្រើប្រាស់ពេញលេញនូវសិទ្ធនេះ ត្រូវរួមបញ្ចូលវិធានការចាំបាច់សម្រាប់ធានាដល់ការថែរក្សា ការអភិវឌ្ឍន៍ និងការផ្សព្វផ្សាយខាងវិទ្យាសាស្ត្រ និងវប្បធម៌ ។

៣. រដ្ឋភាគីនៃកតិកាសញ្ញានេះ សន្យាគោរពសេរីភាពដែលមិនអាចខ្វះបានសម្រាប់ការស្រាវជ្រាវខាងវិទ្យាសាស្ត្រ និងសកម្មភាពប្រឌិតញាណ ។

៤. រដ្ឋភាគីនៃកតិកាសញ្ញានេះ ទទួលស្គាល់អត្ថប្រយោជន៍ដែលបានមកពីការលើកទឹកចិត្ត និងការអភិវឌ្ឍន៍នៃសហប្រតិបត្តិការ និងការទាក់ទងជាអន្តរជាតិក្នុងវិស័យវិទ្យាសាស្ត្រ និងវប្បធម៌ ។

ផ្នែកទី ៤

មាត្រា ១៦

១. ដោយអនុលោមទៅតាមបទបញ្ញត្តិនានានៃផ្នែកនេះនៃកតិកាសញ្ញានេះ រដ្ឋភាគីនៃកតិកាសញ្ញានេះ សន្យាដាក់ជូននូវរបាយការណ៍ស្តីពីវិធានការដែលខ្លួនបានអនុម័ត និងស្តីពីការរីកចម្រើនដែលសម្រេចបាន ដើម្បីធានាការគោរពសិទ្ធិ ដែលត្រូវបានទទួលស្គាល់ដោយកតិកាសញ្ញានេះ ។

២. (ក) របាយការណ៍ទាំងអស់ ត្រូវដាក់ជូនអគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ ហើយអគ្គលេខាធិការ ត្រូវបញ្ជូនច្បាប់ចម្លងនៃរបាយការណ៍ទាំងនេះ ទៅក្រុមប្រឹក្សាសេដ្ឋកិច្ច និងសង្គមកិច្ច ដើម្បីពិនិត្យ ស្របតាមបទបញ្ញត្តិនៃកតិកាសញ្ញានេះ ។

(ខ) អគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ ត្រូវបញ្ជូនផងដែរ នូវច្បាប់ចម្លងនៃរបាយការណ៍ទាំងនេះ ទៅឱ្យស្ថាប័នឯកទេស ឬផ្នែកពាក់ព័ន្ធខ្លះនៃរបាយការណ៍ ដែលផ្ញើមកដោយរដ្ឋភាគីនៃកតិកាសញ្ញានេះ ដែលជាសមាជិកនៃស្ថាប័នឯកទេស តាមដែលរបាយការណ៍ ឬផ្នែកនៃរបាយការណ៍ មានទាក់ទងនឹងបញ្ហាដែលស្ថិតក្រោមសមត្ថកិច្ចរបស់ស្ថាប័នខាងលើ ស្របតាមសារលិខិតជាបតិដ្ឋាប័នរៀងៗខ្លួន ។

មាត្រា ១៧

១. រដ្ឋភាគីនៃកតិកាសញ្ញានេះ ត្រូវបង្ហាញរបាយការណ៍របស់ខ្លួនជាដំណាក់ៗ ស្របតាមកម្មវិធីដែលក្រុមប្រឹក្សាសេដ្ឋកិច្ច និងសង្គមកិច្ច នឹងកំណត់ក្នុងរយៈពេល១ឆ្នាំ គិតពីកាលបរិច្ឆេទដែលកតិកាសញ្ញានេះចូលជាធរមាន បន្ទាប់ពីបានពិគ្រោះប្តូរយោបល់ជាមួយរដ្ឋភាគី និងស្ថាប័នឯកទេសពាក់ព័ន្ធ ។

២. របាយការណ៍អាចប្រាប់ពីកត្តា និងការលំបាកដែលរារាំងរដ្ឋទាំងនោះ ក្នុងការបំពេញកាតព្វកិច្ចក្រោមកតិកាសញ្ញានេះ ។

៣. ក្នុងករណីដែលព័ត៌មានពាក់ព័ន្ធ ត្រូវបានដាក់ជូន អង្គការសហប្រជាជាតិ ឬស្ថាប័នឯកទេសណាមួយ ដោយរដ្ឋភាគីណាមួយ នៃកតិកាសញ្ញានេះហើយ នោះមិនចាំបាច់បង្ហាញព័ត៌មាននោះឡើងវិញទៀតទេ គឺគ្រាន់តែយោងឱ្យច្បាស់លាស់លើព័ត៌មាននោះទៅជាការគ្រប់គ្រាន់ហើយ ។

មាត្រា ១៨

ស្របតាមការទទួលខុសត្រូវរបស់ខ្លួន នៅក្រោមធម្មនុញ្ញសហប្រជាជាតិ ក្នុងវិស័យសិទ្ធិមនុស្ស និងសេរីភាពជាមូលដ្ឋាន ក្រុមប្រឹក្សាសេដ្ឋកិច្ច និងសង្គមកិច្ច អាចធ្វើការសម្របសម្រួលជាមួយស្ថាប័នឯកទេសនានា ពាក់ព័ន្ធនឹងការផ្ញើរបាយការណ៍ ដែលស្ថាប័នទាំងនេះត្រូវដាក់ជូនក្រុមប្រឹក្សា ហើយដែលទាក់ទងនឹងការរីកចម្រើនដែលសម្រេចបានក្នុងការអនុវត្តន៍បទបញ្ញត្តិនៃកតិកាសញ្ញានេះ ដែលស្ថិតក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃសកម្មភាពរបស់ខ្លួន ។ របាយការណ៍ទាំងនេះ អាចបញ្ចូលទិន្នន័យនៃសេចក្តីសម្រេច និងអនុសាសន៍លើការអនុវត្តន៍ដែលបានអនុម័តដោយអង្គការមានសមត្ថកិច្ចនៃស្ថាប័នឯកទេស ។

មាត្រា ១៩

ក្រុមប្រឹក្សាសេដ្ឋកិច្ច និងសង្គមកិច្ច អាចផ្ញើជូនគណៈកម្មការសិទ្ធិមនុស្ស ដើម្បីធ្វើការសិក្សា និងផ្ដល់អនុសាសន៍ទូទៅ ឬដើម្បីជាព័ត៌មាន បើសិនជាមាន នូវរបាយការណ៍ស្ដីពីសិទ្ធិមនុស្សដែលរដ្ឋនានាបានដាក់ជូន ស្របតាមមាត្រា១៦ និងមាត្រា១៧ និងរបាយការណ៍ស្ដីពីសិទ្ធិមនុស្ស ដែលស្ថាប័នឯកទេសបានដាក់ជូនស្របតាមមាត្រា១៨ ។

មាត្រា ២០

រដ្ឋភាគីនៃកតិកាសញ្ញានេះ និងស្ថាប័នឯកទេសពាក់ព័ន្ធនានា អាចជូនយោបល់ទៅក្រុមប្រឹក្សាសេដ្ឋកិច្ច និងសង្គមកិច្ច លើកអនុសាសន៍ទូទៅស្របតាមមាត្រា១៩ ឬយោងតាមអនុសាសន៍ទូទៅដែលមានក្នុងរបាយការណ៍របស់គណៈកម្មការសិទ្ធិមនុស្ស ឬក្នុងឯកសារដែលមានចែងក្នុងរបាយការណ៍នោះ ។

មាត្រា ២១

ក្រុមប្រឹក្សាសេដ្ឋកិច្ច និងសង្គមកិច្ច អាចដាក់ជូនមហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិម្ដងម្កាល នូវរបាយការណ៍ភ្ជាប់ជាមួយអនុសាសន៍ដែលមានលក្ខណៈទូទៅ និងសេចក្ដីសង្ខេបព័ត៌មានដែលទទួលបានពីរដ្ឋភាគីនៃកតិកាសញ្ញានេះ និងស្ថាប័នឯកទេសស្ដីពីវិធានការដែលបានដាក់ចេញ និងការរីកចម្រើនដែលសម្រេចបាន ដើម្បីធានាការគោរពជាទូទៅ នូវសិទ្ធិដែលបានទទួលស្គាល់ក្នុងកតិកាសញ្ញានេះ ។

មាត្រា ២២

ក្រុមប្រឹក្សាសេដ្ឋកិច្ច និងសង្គមកិច្ច អាចជំរាបជូនអង្គការដទៃទៀត នៃអង្គការសហប្រជាជាតិ អង្គការជាសាខា និងស្ថាប័នឯកទេសពាក់ព័ន្ធ ដែលផ្ដល់ជំនួយខាងបច្ចេកទេស នូវបញ្ហាទាំងឡាយ ដូចបានលើកឡើងក្នុងរបាយការណ៍ដែលបានបញ្ជាក់ក្នុងផ្នែកនេះ នៃកតិកាសញ្ញានេះ ហើយអាចជួយអង្គការទាំងនេះ ធ្វើការសម្រេចក្នុងរង្វង់សមត្ថកិច្ចផ្ទាល់រៀងៗខ្លួន នូវការគួរឱ្យមានវិធានការអន្តរជាតិសម្រាប់រួមចំណែកក្នុងការអនុវត្តន៍កតិកាសញ្ញានេះ ឱ្យបានស័ក្តិសិទ្ធិ និងជាលំដាប់ ។

មាត្រា ២៣

រដ្ឋភាគីនៃកតិកាសញ្ញានេះ ព្រមព្រៀងគ្នាថា វិធានការលំដាប់អន្តរជាតិ ដើម្បីសម្រេចបាននូវសិទ្ធិដែលមានចែងក្នុងកតិកាសញ្ញានេះ មានជាអាទិ៍ ការធ្វើអនុសញ្ញា ការអនុម័តអនុសាសន៍ ការឧបត្ថម្ភ ជំនួយបច្ចេកទេស និងការរៀបចំការប្រជុំថ្នាក់តំបន់ និងការប្រជុំផ្នែកបច្ចេកទេស សម្រាប់ពិគ្រោះយោបល់ និងសិក្សាជាមួយរដ្ឋាភិបាលពាក់ព័ន្ធ ។

មាត្រា ២៤

គ្មានបទបញ្ញត្តិណាមួយក្នុងកតិកាសញ្ញានេះ ត្រូវយកមកបកស្រាយ ធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់បទបញ្ញត្តិទាំងឡាយនៃធម្មនុញ្ញសហប្រជាជាតិ និងធម្មនុញ្ញនៃស្ថាប័នឯកទេសដែលកំណត់ការទទួលខុសត្រូវរៀងៗខ្លួន របស់ស្ថាប័ននានា នៃអង្គការសហប្រជាជាតិ និងស្ថាប័នឯកទេសដែលពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហាដែលដោះស្រាយក្នុងកតិកាសញ្ញានេះឡើយ ។

មាត្រា ២៥

គ្មានបទបញ្ញត្តិណាមួយ ត្រូវយកមកបកស្រាយធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិពីកំណើតរបស់ប្រជាជាតិ ក្នុងការអាស្រ័យផល និងការប្រើប្រាស់ដោយពេញលេញ និងដោយសេរីនូវភោគទ្រព្យ និងធនធានធម្មជាតិរបស់ខ្លួនឡើយ ។

ផ្នែកទី ៥

មាត្រា ២៦

១. កតិកាសញ្ញានេះ ត្រូវបើកចំហឱ្យចុះហត្ថលេខា សម្រាប់រដ្ឋសមាជិកសហប្រជាជាតិ ឬសមាជិកនៃស្ថាប័នឯកទេសណាមួយ ឬជាភាគីនៃលក្ខន្តិកៈរបស់តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ ឬជារដ្ឋផ្សេងទៀត ដែលត្រូវបានអញ្ជើញដោយមហាសន្និបាតសហប្រជាជាតិ ឱ្យក្លាយជាភាគីនៃកតិកាសញ្ញានេះ ។

២. កតិកាសញ្ញានេះ ជាកម្មវត្ថុនៃការឱ្យសច្ចាប័ន ។ លិខិតុបករណ៍ឱ្យសច្ចាប័នត្រូវតំកល់ទុកនៅនឹងអគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ ។

៣. កតិកាសញ្ញានេះ ត្រូវបើកចំហឱ្យចូលជាសមាជិកដោយរដ្ឋណាមួយ ដែលមានយោងក្នុងកថាខណ្ឌ១ នៃមាត្រានេះ ។

៤. ការចូលជាសមាជិក ត្រូវធ្វើឡើង ដោយការតំកល់លិខិតុបករណ៍សុំចូលជាសមាជិកនៅនឹងអគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ ។

៥. អគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ ត្រូវជូនដំណឹងដល់រដ្ឋទាំងអស់ដែលបានចុះហត្ថលេខាលើកតិកាសញ្ញានេះ ឬដែលបានចូលជាសមាជិក នៃកតិកាសញ្ញានេះ អំពីការតំកល់លិខិតុបករណ៍ឱ្យសច្ចាប័ន ឬលិខិតុបករណ៍សុំចូលជាសមាជិក ។

មាត្រា ២៧

១. កតិកាសញ្ញានេះ ចូលជាធរមានក្នុងរយៈពេល៣ខែ ក្រោយពីកាលបរិច្ឆេទនៃការតំកល់លិខិតុបករណ៍ឱ្យសច្ចាប័ន ឬលិខិតុបករណ៍សុំចូលជាសមាជិកទី៣៥ នៅនឹងអគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ ។

២. ចំពោះរដ្ឋណាមួយដែលឱ្យសច្ចាប័ន ឬសុំចូលជាសមាជិក នៃកតិកាសញ្ញានេះ បន្ទាប់ពីសមាជិកទី៣៥ កតិកាសញ្ញានេះនឹងចូលជាធរមានក្នុងរយៈពេល៣ខែ ក្រោយពីកាលបរិច្ឆេទនៃការតំកល់លិខិតុបករណ៍ឱ្យសច្ចាប័ន ឬលិខិតុបករណ៍សុំចូលជាសមាជិករបស់រដ្ឋនោះ។

មាត្រា ២៨

បទបញ្ញត្តិនៃកតិកាសញ្ញានេះ ត្រូវអនុវត្តលើគ្រប់ផ្នែកទាំងអស់នៃរដ្ឋសហព័ន្ធ ដោយគ្មានការដាក់កម្រិតព្រំដែន ឬការលើកលែងឡើយ ។

មាត្រា ២៩

១. រដ្ឋភាគីណាមួយនៃកតិកាសញ្ញានេះ អាចស្នើសុំធ្វើវិសោធនកម្ម និងដាក់សេចក្តីស្នើនោះជូនទៅអគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ ។ អគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ ត្រូវបញ្ជូនសេចក្តីស្នើធ្វើវិសោធនកម្មនេះ ទៅរដ្ឋភាគីនៃកតិកាសញ្ញានេះ ដោយសុំឱ្យរដ្ឋភាគីបញ្ជាក់ថាតើយល់ព្រមឱ្យមានសន្និសីទនៃរដ្ឋភាគីទាំងអស់ ដើម្បីពិនិត្យ និងបោះឆ្នោតលើសេចក្តីស្នើសុំធ្វើវិសោធនកម្ម ឬទេ ។ ក្នុងករណីមានសម្លេង១ភាគ៣យ៉ាងតិច នៃរដ្ឋភាគីទាំងអស់ ប្រកាសយល់ព្រមឱ្យមានសន្និសីទ អគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ ត្រូវកោះប្រជុំសន្និសីទ ក្រោមការឧបត្ថម្ភរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ ។ គ្រប់វិសោធនកម្មដែលបានអនុម័តដោយមតិភាគច្រើននៃរដ្ឋភាគីវត្តមាន និងបោះឆ្នោតក្នុងសន្និសីទ ត្រូវដាក់ជូនមហាសន្និបាតនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ ដើម្បីសុំការយល់ព្រម ។

២. វិសោធនកម្មទាំងនេះ នឹងចូលជាធរមាន នៅពេលទទួលបានការយល់ព្រមពីមហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិ និងទទួលបានការអនុម័តដោយមតិភាគច្រើន២ភាគ៣នៃរដ្ឋភាគីនៃកតិកាសញ្ញានេះ ស្របតាមបទបញ្ញត្តិនៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញរបស់រដ្ឋនីមួយៗ ។

៣. នៅពេលដែលវិសោធនកម្មទាំងនោះ ចូលជាធរមានហើយ វិសោធនកម្មទាំងនោះ នឹងក្លាយជាកាតព្វកិច្ច សម្រាប់រដ្ឋភាគីដែលបានទទួលយល់ព្រមយកវិសោធនកម្មទាំងនោះ ឯរដ្ឋភាគីផ្សេងទៀតដែលមិនបានទទួលយល់ព្រម ត្រូវស្ថិតនៅក្រោមបទបញ្ញត្តិនៃកតិកាសញ្ញានេះ និងវិសោធនកម្មមុនៗ ដែលខ្លួនបានយល់ព្រមរួចហើយ ។

មាត្រា ៣០

ក្រៅពីការជូនដំណឹងទាំងឡាយដែលមានចែងនៅក្នុងកថាខណ្ឌ៥ នៃមាត្រា២៦ អគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ ត្រូវជូនដំណឹងដល់រដ្ឋទាំងឡាយ ស្របតាមកថាខណ្ឌ១ នៃមាត្រានេះ នូវ :

(ក) ការចុះហត្ថលេខា ការឱ្យសច្ចាប័ន និងការសុំចូលជាសមាជិក យោងតាមមាត្រា២៦ ។

(ខ) កាលបរិច្ឆេទនៃការចូលជាធរមាននៃកតិកាសញ្ញានេះ យោងតាមមាត្រា២៧ និងកាលបរិច្ឆេទនៃការចូលជាធរមាននៃវិសោធនកម្មទាំងឡាយ យោងតាមមាត្រា២៩ ។

មាត្រា ៣១

១. កតិកាសញ្ញានេះ ដែលមានអត្ថបទជាភាសាចិន អង់គ្លេស បារាំង រុស្ស៊ី និងអេស្ប៉ាញ មានតម្លៃស្មើគ្នា និងត្រូវតំកល់ទុកនៅបណ្ណាសារដ្ឋានរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ។

២. អគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ ត្រូវបញ្ជូនច្បាប់ចម្លង នៃកតិកាសញ្ញានេះ ដោយមានបញ្ជាក់ការចម្លងតាមច្បាប់ដើម ទៅរដ្ឋទាំងឡាយ យោងតាមមាត្រា២៦ ។

ពិធីសារបន្ថែមលើកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌

ត្រូវបានអនុម័តដោយមហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិ នៅថ្ងៃទី១០ ធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨

រដ្ឋភាគីនៃពិធីសារនេះ :

យល់ឃើញថា ស្របតាមគោលការណ៍ដែលបានចែងក្នុងធម្មនុញ្ញសហប្រជាជាតិ ការទទួលស្គាល់សេចក្តីថ្លៃថ្នូរជាប់ពីកំណើត និងការទទួលស្គាល់សិទ្ធិស្មើគ្នា និងមិនអាចលក់ដូរ ផ្ទេរ ឬដកហូតបាន របស់សមាជិកទាំងអស់នៃគ្រួសារមនុស្ស គឺជាគ្រឹះនៃសេរីភាព យុត្តិធម៌ និងសន្តិភាពក្នុងពិភពលោក ។

កត់សំគាល់ថា សេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស ប្រកាសថា មនុស្សទាំងអស់កើតមកមានសេរីភាព និងសមភាពក្នុងផ្នែកសេចក្តីថ្លៃថ្នូរ និងសិទ្ធិ ហើយថាមនុស្សម្នាក់ៗអាចប្រើប្រាស់សិទ្ធិ និងសេរីភាពទាំងអស់ដែលមានចែងក្នុងសេចក្តីប្រកាសនេះ ដោយគ្មានការប្រកាន់បែងចែកបែបណាមួយ មានជាអាទិ៍ ពូជសាសន៍ ពណ៌សម្បុរ ភេទ ភាសា សាសនា មតិនយោបាយ ឬមតិផ្សេងៗទៀត ដើមកំណើតជាតិ ឬសង្គម ទ្រព្យសម្បត្តិ កំណើត ឬស្ថានភាពដទៃៗទៀតឡើយ ។

រំលឹកឡើងវិញថា សេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស និងកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិនានាស្តីពីសិទ្ធិមនុស្សដែលទទួលស្គាល់ថា ឧត្តមគតិមនុស្ស រួចផុតពីការភ័យខ្លាច និងទុគ៌តភាព អាចសម្រេចជោគជ័យទៅបាន លុះត្រាតែបង្កើតបានលក្ខខណ្ឌដែលឱ្យមនុស្សម្នាក់ៗអាចប្រើប្រាស់បាននូវសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ ព្រមទាំងសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយរបស់ខ្លួន ។

អះអាងជាថ្មី អំពីសកលភាព អវិភាគីយភាព ការពឹងពាក់អាស្រ័យគ្នា ភាពទាក់ទងគ្នាទៅវិញទៅមកនៃសិទ្ធិមនុស្ស និងសេរីភាពជាមូលដ្ឋាន ។

*រំលឹកឡើងវិញថា*រដ្ឋភាគីនីមួយៗនៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ (ដែលក្នុងឯកសារនេះហៅថាកតិកាសញ្ញា) ត្រូវចាត់វិធានការដោយខ្លួនឯង

ផ្ទាល់ និងតាមរយៈជំនួយ និងសហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិ ជាពិសេសលើផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច និងបច្ចេកទេស សន្យាប្រើជាអតិបរមាធនធានរបស់ខ្លួនដែលមាន ដើម្បីរ៉ាប់រងនូវការរីកចម្រើនជាលំដាប់ នៃការប្រតិបត្តិពេញលេញនូវសិទ្ធិទាំងអស់ ដែលទទួលស្គាល់ក្នុងកតិកាសញ្ញានេះ តាមគ្រប់មធ្យោបាយសមស្រប ជាពិសេស រួមទាំងការអនុម័តវិធានការច្បាប់ផង ។

យល់ឃើញថា ដើម្បីសំរេចគោលបំណងនៃកតិកាសញ្ញានេះ និងការអនុវត្តន៍បទបញ្ញត្តិនៃកតិកាសញ្ញានេះ វាជាការសមស្រប ដែលត្រូវផ្តល់លទ្ធភាពឱ្យគណៈកម្មាធិការសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ (ដែលក្នុងឯកសារនេះហៅថាគណៈកម្មាធិការ)ក្នុងការបំពេញមុខងារទាំងឡាយដូចមានចែងក្នុងពិធីសារនេះ ។

បានព្រមព្រៀងគ្នាតទៅ :

មាត្រា ១
សមត្ថកិច្ចរបស់គណៈកម្មាធិការក្នុងការទទួល និងពិនិត្យបណ្តឹង

១. រដ្ឋភាគីនៃកតិកាសញ្ញានេះដែលក្លាយជាភាគីមួយនៃពិធីសារនេះ ទទួលស្គាល់សមត្ថកិច្ចរបស់គណៈកម្មាធិការក្នុងការទទួល និងពិនិត្យបណ្តឹង ដូចមានចែងក្នុងបទបញ្ញត្តិនៃពិធីសារនេះ ។

២. គណៈកម្មាធិការ នឹងមិនទទួលពិនិត្យបណ្តឹងរបស់រដ្ឋភាគីនៃកតិកាសញ្ញានេះ ដែលមិនមែនជាភាគីនៃពិធីសារនេះឡើយ ។

មាត្រា ២
បណ្តឹង

បុគ្គលអាចដាក់ពាក្យបណ្តឹងរបស់ខ្លួន ឬក្នុងនាមបុគ្គល ឬក្រុមបុគ្គលផ្សេងទៀត ដែលស្ថិតក្នុងដែនសមត្ថកិច្ចរបស់រដ្ឋភាគី ដោយធ្វើការអះអាងថា ជាជនរងគ្រោះពីការរំលោភបំពានដោយរដ្ឋភាគីទៅលើសិទ្ធិណាមួយនៃសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ ដែលមានចែងនៅក្នុងកតិកាសញ្ញានេះ ។ ប្រសិនបើបណ្តឹងមួយធ្វើឡើងក្នុងនាមបុគ្គល ឬក្រុមបុគ្គល បណ្តឹងនេះ ត្រូវតែមានការយល់ព្រមពីបុគ្គលទាំងនោះ បើពុំនោះទេ អ្នកប្តឹងអាចបញ្ជាក់អះអាងលើពាក្យបណ្តឹងក្នុងនាមពួកគេ ដោយមិនចាំបាច់មានការយល់ព្រមបែបនេះក៏បាន ។

មាត្រា ៣
ការទទួលបណ្តឹង

១. គណៈកម្មាធិការ មិនទទួលពិនិត្យបណ្តឹងទេ លើកលែងតែមានការបញ្ជាក់ច្បាស់ថា បានប្រើប្រាស់អស់នូវដំណោះស្រាយទាំងប៉ុន្មានដែលមាននៅក្នុងស្រុក បើពុំនោះទេ ការប្រើប្រាស់ដំណោះស្រាយទាំងនេះ បានអូសបន្លាយរយៈពេលយូរហួសហេតុពេក ។

២. គណៈកម្មាធិការត្រូវប្រកាសថាមិនទទួលដោះស្រាយបណ្តឹងទេ ប្រសិនបើ:

ក- បណ្តឹងនោះមិនបានដាក់ក្នុងអំឡុងពេលមួយឆ្នាំក្រោយពីបានប្រើប្រាស់អស់នូវដំណោះស្រាយទាំងប៉ុន្មានដែលមាននៅក្នុងស្រុក លើកលែងតែក្នុងករណីដែលអ្នកប្តឹង បង្ហាញថា ខ្លួនមិនអាចបញ្ជូនបណ្តឹងនោះនៅក្នុងអំឡុងពេលដែលបានកំណត់ ។

ខ- អង្គហេតុដែលជាកម្មវត្ថុនៃបណ្តឹងបានកើតមាន នៅមុនថ្ងៃចូលជាធរមាននៃពិធីសារនេះ សំរាប់រដ្ឋភាគីពាក់ព័ន្ធ បើពុំនោះទេ លុះត្រាតែអង្គហេតុនោះ បានបន្តរហូតដល់ក្រោយកាលបរិច្ឆេទនៃពិធីសារនេះ ។

គ- បញ្ហាដដែលនេះ ត្រូវបានគណៈកម្មាធិការពិនិត្យរួចហើយ ឬត្រូវបាន ឬកំពុងពិនិត្យ ស្របតាមនីតិវិធីមួយផ្សេងទៀតនៃការស៊ើបអង្កេត ឬការដោះស្រាយជាអន្តរជាតិ ។

ឃ- ជាប្រការផ្ទុយនឹងបទបញ្ញត្តិនៃកតិកាសញ្ញានេះ ។

ង- មិនបានបញ្ជាក់មូលហេតុច្បាស់លាស់ ឬគ្មានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ ឬផ្អែកតែលើរបាយការណ៍ផ្សព្វផ្សាយដោយប្រព័ន្ធសារព័ត៌មាន ។

ច- ជាការរំលោភសិទ្ធិដាក់ពាក្យបណ្តឹង ឬនៅពេលដែល

ឆ- បណ្តឹងអានាមិក ឬមិនមានសរសេរជាលក្ខណ៍អក្សរ ។

មាត្រា ៤
បណ្តឹងមិនបង្ហាញថាពិតជាមានការខូចប្រយោជន៍

ប្រសិនជាចាំបាច់ គណៈកម្មាធិការអាចមិនទទួលពិនិត្យបណ្តឹងណាដែលមិនបង្ហាញថា អ្នកប្តឹង ពិតជាទទួលរងនូវការខូចប្រយោជន៍ បើពុំនោះទេ គណៈកម្មាធិការយល់ថាបណ្តឹងនោះចោទជាបញ្ហាធ្ងន់ធ្ងរដល់កិត្យានុភាពទូទៅ ។

មាត្រា ៥
វិធានការបណ្ដោះអាសន្ន

១. នៅគ្រប់ពេលបន្ទាប់ពីការទទួលបណ្ដឹង និងនៅមុនពេលឈានដល់ការសំរេចលើអង្គសេចក្ដី គណៈកម្មាធិការអាចបញ្ជូនទៅរដ្ឋភាគីពាក់ព័ន្ធ ដើម្បីពិនិត្យជាបន្ទាន់លើសំណើដែលរដ្ឋភាគីចាត់វិធានការបណ្ដោះអាសន្នតាមការចាំបាច់ ដើម្បីជៀសវាងការអាចកើតមាននូវការគេចវេះមិនជួសជុលសំណងការខូចខាតដល់ជនរងគ្រោះម្នាក់ ឬច្រើននាក់ដែលអះអាងថាបានទទួលរងការរំលោភ ។

២. ប្រសិនបើគណៈកម្មាធិការ ប្រើប្រាស់ឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួន ស្របតាមកថាខ័ណ្ឌទី១ នៃមាត្រានេះ នេះមិនមានន័យថាជាការសំរេចទទួលយក ឬការសំរេចលើអង្គសេចក្ដីនៃបណ្ដឹងឡើយ ។

មាត្រា ៦
ការបញ្ជូនពាក្យបណ្ដឹង

១. ប្រសិនបើគណៈកម្មាធិការយល់ថា មិនអាចទទួលពាក្យបណ្ដឹង ដោយមិនបញ្ជូនបណ្ដឹងនោះទៅរដ្ឋភាគីពាក់ព័ន្ធ គណៈកម្មាធិការ ត្រូវផ្ដល់ដំណឹងជាសំងាត់ដល់រដ្ឋភាគីពាក់ព័ន្ធអំពីបណ្ដឹងដែលបានបញ្ជូនមកឱ្យខ្លួន ។

២. ក្នុងរយៈពេល ៦ (ប្រាំមួយ) ខែ រដ្ឋចុងចំលើយត្រូវបញ្ជូនការពន្យល់ជាលាយល័ក្ខណ៍អក្សរ ឬសេចក្ដីថ្លែងការណ៍បំភ្លឺបញ្ហា និងការដោះស្រាយរបស់រដ្ឋនោះ ប្រសិនជាមានទៅគណៈកម្មាធិការ ។

មាត្រា ៧
ការដោះស្រាយដោយមេត្រីភាព

១. គណៈកម្មាធិការ ត្រូវផ្ដល់សេវាដោះស្រាយដល់រដ្ឋភាគីពាក់ព័ន្ធតាមរយៈការដើរតួជាអាជ្ញាកណ្ដាលអព្យាក្រិត និងមិនលំអៀង (Good Offices) ក្នុងគោលបំណងស្វែងរកការដោះស្រាយមួយដោយមេត្រីភាព ដោយផ្អែកលើគោលការណ៍នៃការគោរពកាតព្វកិច្ចដែលបានកំណត់ក្នុងកតិកាសញ្ញានេះ ។

២. កិច្ចព្រមព្រៀងលើការដោះស្រាយដោយមេត្រីភាពនេះ បិទការពិនិត្យបណ្តឹង ស្របតាមពិធីសារនេះ ។

មាត្រា ៨
ការពិនិត្យបណ្តឹង

១. គណៈកម្មាធិការ ត្រូវពិនិត្យបណ្តឹងដែលទទួលបានស្របតាមមាត្រា២ នៃពិធីសារនេះ នូវរាល់សំណុំឯកសារដែលបានផ្តល់មកឱ្យខ្លួន ហើយត្រូវបញ្ជូនសំណុំឯកសារនោះទៅភាគីពាក់ព័ន្ធដទៃទៀត ។

២. គណៈកម្មាធិការ ត្រូវប្រជុំជាសម្ងាត់ នៅពេលពិនិត្យបណ្តឹង ស្របតាមពិធីសារនេះ ។

៣. នៅពេលពិនិត្យបណ្តឹងស្របតាមពិធីសារនេះ គណៈកម្មាធិការ អាចពិគ្រោះយោបល់ តាមការសមស្របនូវសំណុំឯកសារពាក់ព័ន្ធដែលចេញពីស្ថាប័ន ទីភ្នាក់ងារ មូលនិធិកម្មវិធី និងយន្តការសហប្រជាជាតិ និងអង្គការអន្តរជាតិនានា រួមទាំងពីប្រព័ន្ធសិទ្ធិមនុស្សក្នុងតំបន់ និងសេចក្តីសង្កេត ឬសេចក្តីផ្តល់មតិ របស់រដ្ឋភាគីពាក់ព័ន្ធ ។

៤. នៅពេលពិនិត្យបណ្តឹងស្របតាមពិធីសារនេះ គណៈកម្មាធិការ ត្រូវពិចារណាអំពីភាពសមហេតុសមផលនៃវិធានការដែលរដ្ឋភាគីបានចាត់ឡើង ស្របតាមផ្នែកទី២ នៃកតិកាសញ្ញានេះ ។ ក្នុងការធ្វើបែបនេះ គណៈកម្មាធិការត្រូវចងចាំថា រដ្ឋភាគីអាចអនុម័តវិធានការស្តីពីគោលនយោបាយផ្សេងៗសំរាប់អនុវត្តសិទ្ធិទាំងឡាយដែលមានចែងក្នុងកតិកាសញ្ញានេះ ។

មាត្រា ៩
ការឆ្លើយតបនៅនឹងការយល់ឃើញរបស់គណៈកម្មាធិការ

១. បន្ទាប់ពីពិនិត្យបណ្តឹងរួច គណៈកម្មាធិការត្រូវបញ្ជូនការយល់ឃើញរបស់ខ្លួនអំពីបណ្តឹងនោះ រួមជាមួយអនុសាសន៍របស់ខ្លួន ប្រសិនជាមាន ទៅភាគីពាក់ព័ន្ធ ។

២. រដ្ឋភាគី ត្រូវពិនិត្យឱ្យបានត្រឹមត្រូវចំពោះការយល់ឃើញ និងអនុសាសន៍របស់គណៈកម្មាធិការ ប្រសិនជាមាន ហើយត្រូវបញ្ជូនចំលើយជាលាយលក្ខណ៍អក្សរទៅគណៈកម្មា

ធិការ ក្នុងរយៈពេល ៦ ខែ រួមទាំងព័ត៌មានស្តីពីវិធានការផ្សេងៗដែលបានចាត់ឡើងទាក់ទង នឹងការយល់ឃើញ និងអនុសាសន៍របស់គណៈកម្មាធិការ ។

៣. គណៈកម្មាធិការអាចអញ្ជើញរដ្ឋភាគីឱ្យផ្តល់ព័ត៌មានបន្ថែមស្តីពីវិធានការនានា ដែលរដ្ឋភាគី បានចាត់ឡើង ឆ្លើយតបទៅនឹងការយល់ឃើញ និងអនុសាសន៍របស់ខ្លួន ប្រសិន ជាមាន តាមដែលគណៈកម្មាធិការយល់ថាសមស្រប នៅក្នុងរបាយការណ៍បន្តបន្ទាប់មកទៀត របស់រដ្ឋភាគី ស្របតាមមាត្រា១៦ និងមាត្រា១៧ នៃកតិកាសញ្ញានេះ ។

មាត្រា ១០

បណ្តឹងរវាងរដ្ឋ និងរដ្ឋ

១. រដ្ឋភាគីនៃពិធីសារនេះ អាចប្រកាសគ្រប់ពេល ស្របតាមមាត្រានេះថា ខ្លួន ទទួលស្គាល់សមត្ថកិច្ចរបស់គណៈកម្មាធិការក្នុងការទទួល និងពិនិត្យបណ្តឹង អាស្រ័យដោយរដ្ឋ ភាគីមួយអះអាងថា រដ្ឋភាគីមួយទៀត មិនបំពេញកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួន ស្របតាមកតិកាសញ្ញា នេះ ។ បណ្តឹងនេះ អាចទទួលយកមកពិនិត្យ ស្របតាមនីតិវិធីដូចមានចែងក្នុងមាត្រានេះបាន លុះត្រាតែបណ្តឹងនេះ ធ្វើឡើងដោយរដ្ឋភាគីដែលបានប្រកាសទទួលស្គាល់សមត្ថកិច្ចរបស់គណៈ កម្មាធិការ។ គណៈកម្មាធិការមិនទទួលយកបណ្តឹងរបស់រដ្ឋភាគីដែលមិនបានធ្វើសេចក្តីប្រកាស ស្របតាមមាត្រានេះ មកដោះស្រាយឡើយ ។ បណ្តឹងដែលបានទទួល ស្របតាមមាត្រានេះ ត្រូវដោះស្រាយតាមនីតិវិធីដូចខាងក្រោម :

ក- បើរដ្ឋភាគីណាមួយនៃពិធីសារនេះ ពិនិត្យឃើញថា រដ្ឋភាគីមួយទៀត មិន អនុវត្តបទបញ្ញត្តិ នៃកតិកាសញ្ញានេះ រដ្ឋភាគីនោះអាចលើកយកបញ្ហា តាមរយៈបណ្តឹងជា លាយលក្ខណ៍អក្សរ ទៅជូនរដ្ឋភាគីម្ខាងទៀត ។ រដ្ឋភាគីក៏អាចជូនដំណឹងទៅគណៈកម្មាធិការ អំពីបញ្ហានេះបានដែរ ។ ក្នុងរយៈពេល ៣ ខែ ចាប់ពីកាលបរិច្ឆេទនៃការទទួលបណ្តឹង រដ្ឋភាគី ចុងបណ្តឹង ត្រូវផ្តល់ការឆ្លើយតបទៅរដ្ឋភាគីដើមបណ្តឹងនូវការពន្យល់ ឬសេចក្តីថ្លែងការណ៍ជា លាយលក្ខណ៍អក្សរណាមួយ បំភ្លឺអំពីបញ្ហានៃបណ្តឹងនេះ ដោយរួមទាំងការបញ្ជាក់អំពីនីតិវិធី និងការដោះស្រាយក្នុងស្រុកដែលរដ្ឋភាគីនោះមាន ចំណាត់ការរួច ឬមិនទាន់បានចាត់ការរួច តាមលទ្ធភាពដែលអាចធ្វើទៅបាន និងសមហេតុផល ។

ខ- បើបញ្ហាមិនត្រូវបានដោះស្រាយដាច់ស្រេចរវាងរដ្ឋភាគីពាក់ព័ន្ធទាំងពីរ ក្នុងរយៈពេល ៦ ខែ គិតចាប់ពីកាលបរិច្ឆេទដែលរដ្ឋចុងបណ្តឹងទទួលបណ្តឹងទី១នោះ រដ្ឋភាគីណាមួយនៃរដ្ឋភាគីទាំងពីរ អាចមានសិទ្ធិលើកបញ្ហាទៅគណៈកម្មាធិការ ដោយការជូនដំណឹងជាលាយល័ក្ខណ៍អក្សរដល់គណៈកម្មាធិការ និងរដ្ឋភាគីពាក់ព័ន្ធ ។

គ- គណៈកម្មាធិការត្រូវដោះស្រាយបញ្ហាមួយដែលបញ្ជូនមកឱ្យខ្លួនបាន លុះត្រាតែគណៈកម្មាធិការរកឃើញថា ដំណោះស្រាយបញ្ហាតាមផ្លូវច្បាប់ទាំងអស់នៅក្នុងស្រុកបានយកមកប្រើអស់ហើយ ។ វិធាននេះនឹងមិនត្រូវយកមកអនុវត្តទេ បើនីតិវិធីនៃការដោះស្រាយបន្តយូរហួសហេតុពេក ។

ឃ- តាមបទបញ្ញត្តិនៃអនុកថាខណ្ឌ (គ) នៃពិធីសារនេះ គណៈកម្មាធិការត្រូវផ្តល់ឱ្យរដ្ឋភាគីពាក់ព័ន្ធ តាមរយៈការដើរតួជាអាជ្ញាកណ្តាលអព្យាក្រិត និងមិនលំអៀង (Good Offices)នូវការដោះស្រាយបញ្ហាមួយប្រកបដោយមេត្រីភាព ដោយផ្អែកលើគោលការណ៍នៃការគោរពកាតព្វកិច្ចដែលបានកំណត់ក្នុងកតិកាសញ្ញានេះ ។

ង- គណៈកម្មាធិការ ត្រូវប្រជុំជាសម្ងាត់ នៅពេលគណៈកម្មាធិការពិនិត្យបណ្តឹងស្របតាមមាត្រានេះ ។

ច- គ្រប់បញ្ហាដែលបានដាក់ជូនគណៈកម្មាធិការ ស្របតាមអនុកថាខ័ណ្ឌ (ខ) នៃកថាខណ្ឌនេះ គណៈកម្មាធិការ អាចស្នើសុំឱ្យរដ្ឋភាគីពាក់ព័ន្ធ ដូចមានចែងក្នុងអនុកថាខ័ណ្ឌ (ខ) ផ្តល់ព័ត៌មានពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ដល់គណៈកម្មាធិការ ។

ឆ- រដ្ឋភាគីពាក់ព័ន្ធ ដូចមានចែងក្នុងអនុកថាខ័ណ្ឌ (ខ)នៃកថាខ័ណ្ឌនេះ មានសិទ្ធិដាក់វត្តមានតំណាងរបស់ខ្លួន នៅពេលគណៈកម្មាធិការកំពុងពិនិត្យបញ្ហា និងមានសិទ្ធិសុំយោបល់ដោយផ្ទាល់មាត់ និង/ ឬជាលាយល័ក្ខណ៍អក្សរ ។

ជ- ក្នុងរយៈពេលមួយសមស្រប គិតចាប់ពីថ្ងៃទទួលការជូនដំណឹង ដូចចែងក្នុងអនុកថាខ័ណ្ឌ (ខ)នៃកថាខ័ណ្ឌនេះ គណៈកម្មាធិការត្រូវបង្ហាញរបាយការណ៍ដូចខាងក្រោមនេះ

(i) បើដំណោះស្រាយមួយត្រូវបានរកឃើញ ក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃបទបញ្ញត្តិ ក្នុងអនុកថាខ័ណ្ឌ (ឃ) គណៈកម្មាធិការ ត្រូវកម្រិតរបាយការណ៍របស់ខ្លួន មកត្រឹមតែជាសេចក្ដីថ្លែងការណ៍សង្ខេបអំពីអង្គហេតុ និងដំណោះស្រាយដែលសម្រេចបាន ។

(ii) បើដំណោះស្រាយមួយ មិនបានសម្រេចក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃអនុកថាខ័ណ្ឌ (ឃ)ទេ គណៈកម្មាធិការត្រូវសរសេរក្នុងរបាយការណ៍របស់ខ្លួនអំពីអង្គហេតុពាក់ព័ន្ធស្ដីពីបញ្ហាដែលកើតមានរវាងរដ្ឋភាគីពាក់ព័ន្ធ ។ សេចក្ដីស្នើសុំយោបល់ជាលាយល័ក្ខណ៍អក្សរ និងកំណត់ហេតុលើសេចក្ដីស្នើសុំយោបល់ផ្ទាល់មាត់របស់រដ្ឋភាគីពាក់ព័ន្ធ ត្រូវភ្ជាប់ទៅជាមួយរបាយការណ៍នេះ ។ គណៈកម្មាធិការ ក៏អាចផ្ញើទៅរដ្ឋភាគីពាក់ព័ន្ធនានា នូវការយល់ឃើញដែលខ្លួនអាចគិតថាពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហារវាងរដ្ឋភាគីទាំងនោះ ។

ក្នុងករណីនីមួយៗ គណៈកម្មាធិការ ត្រូវផ្ញើរបាយការណ៍ទៅរដ្ឋភាគីពាក់ព័ន្ធ ។

២. សេចក្ដីប្រកាសណាមួយ ស្របតាមកថាខ័ណ្ឌទី១នៃមាត្រានេះ ត្រូវបានដាក់ដំកល់ដោយរដ្ឋភាគី នៅនឹងអគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិដែលត្រូវបញ្ជូនច្បាប់ចម្លងនៃសេចក្ដីប្រកាសទាំងនោះ ទៅរដ្ឋភាគីផ្សេងទៀត ។ សេចក្ដីប្រកាស អាចដកហូតមកវិញបានគ្រប់ពេល ដោយការជូនដំណឹងជាលាយល័ក្ខណ៍អក្សរ ទៅអគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ ។ ការដកហូតនេះ មិនប៉ះពាល់ដល់ការពិនិត្យលើបញ្ហាទាំងឡាយក្នុងបណ្ដឹងដែលបានផ្ញើរួចហើយ ស្របតាមមាត្រានេះទេ ។ បណ្ដឹងបន្ថែមរបស់រដ្ឋភាគី នឹងមិនទទួលយកមកពិនិត្យតាមមាត្រានេះឡើយ បន្ទាប់ពីអគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិទទួលបានការជូនដំណឹងស្ដីពីការដកហូតសេចក្ដីប្រកាសនេះ លើកលែងតែរដ្ឋភាគីពាក់ព័ន្ធធ្វើសេចក្ដីប្រកាសថ្មី ។

មាត្រា ១១
នីតិវិធីស៊ើបសួរ

១. រដ្ឋភាគីនីមួយៗនៃពិធីសារនេះ ត្រូវប្រកាសគ្រប់ពេលវេលាថា ខ្លួនទទួលស្គាល់សមត្ថកិច្ចរបស់គណៈកម្មាធិការដូចមានចែងក្នុងមាត្រានេះ ។

២. ប្រសិនបើគណៈកម្មាធិការទទួលព័ត៌មានគួរឱ្យទុកចិត្តដែលបង្ហាញឱ្យឃើញពីការរំលោភធ្ងន់ធ្ងរ ឬជាប្រព័ន្ធ ដោយរដ្ឋភាគីទៅលើសិទ្ធិណាមួយនៃសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ ដូចមានចែងកតិកាសញ្ញានេះ គណៈកម្មាធិការត្រូវអញ្ជើញរដ្ឋភាគីនោះឱ្យសហការពិនិត្យព័ត៌មាន និងផ្តល់សេចក្តីសង្កេត ចំពោះព័ត៌មានពាក់ព័ន្ធ ។

៣. តាមការពិនិត្យសេចក្តីសង្កេតដែលរដ្ឋភាគីពាក់ព័ន្ធបញ្ជូនមក ព្រមទាំងព័ត៌មានពាក់ព័ន្ធដែលគួរឱ្យជឿបានផ្សេងទៀត គណៈកម្មាធិការ អាចចាត់តាំងសមាជិកម្នាក់ ឬច្រើននាក់ឱ្យធ្វើការស៊ើបសួរ និងរាយការណ៍ជាបន្ទាន់ទៅគណៈកម្មាធិការ។ ប្រសិនជាចាំបាច់ និងដោយមានការយល់ព្រមពីរដ្ឋភាគី ការស៊ើបសួរនេះ អាចរួមទាំងការធ្វើទស្សនកិច្ចទៅកាន់ទឹកដីនៃរដ្ឋនោះផង ។

៤. ការស៊ើបសួរនេះ ត្រូវធ្វើជាសំងាត់ និងត្រូវស្វែងរកកិច្ចសហការពីរដ្ឋភាគីនៅគ្រប់ដំណាក់កាលនៃកិច្ចដំណើរការនេះ ។

៥. ក្រោយពីការពិនិត្យសេចក្តីសន្និដ្ឋាននៃការស៊ើបសួរនេះ គណៈកម្មាធិការត្រូវបញ្ជូនសេចក្តីសន្និដ្ឋានទាំងនេះ ទៅរដ្ឋភាគីពាក់ព័ន្ធ រួមជាមួយនឹងការផ្តល់យោបល់ ឬអនុសាសន៍ ។

៦. ក្នុងរយៈពេល ៦ ខែ នៃការទទួលសេចក្តីសន្និដ្ឋាន ការផ្តល់យោបល់ និងអនុសាសន៍ដែលគណៈកម្មាធិការបានបញ្ជូន រដ្ឋភាគីពាក់ព័ន្ធត្រូវបញ្ជូនសេចក្តីសង្កេតរបស់ខ្លួនទៅគណៈកម្មាធិការ ។

៧. ក្រោយពីកិច្ចដំណើរការនេះ បានធ្វើចប់សព្វគ្រប់ ទាក់ទងនឹងការស៊ើបសួរដែលបានធ្វើឡើង ស្របតាមកថាខ័ណ្ឌទី២នៃមាត្រានេះ និងក្រោយពីមានការពិគ្រោះយោបល់ជាមួយរដ្ឋភាគីពាក់ព័ន្ធ គណៈកម្មាធិការ អាចសំរេចបញ្ចូលសេចក្តីសង្កេតអំពីលទ្ធផលនៃកិច្ចដំណើរការទៅក្នុងរបាយការណ៍ប្រចាំឆ្នាំរបស់ខ្លួន ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា១៥ នៃពិធីសារនេះ ។

៨. រដ្ឋភាគីណាមួយដែលបានធ្វើសេចក្តីប្រកាសស្របតាមកថាខ័ណ្ឌទី១ នៃមាត្រានេះ អាចដកសេចក្តីប្រកាសនេះវិញបានគ្រប់ពេលវេលា តាមរយៈការជូនដំណឹងទៅអគ្គលេខាធិការ ។

មាត្រា ១២

ការបន្តតាមនីតិវិធីស៊ើបសួរ

១. គណៈកម្មាធិការ អាចអញ្ជើញរដ្ឋភាគីពាក់ព័ន្ធឱ្យបញ្ចូលទៅក្នុងរបាយការណ៍របស់ខ្លួន ស្របតាមមាត្រា១៦ និងមាត្រា១៧ នៃកតិកាសញ្ញានេះ នូវព័ត៌មានស្ដីពីវិធានការដែលខ្លួនបានអនុម័ត ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងការស៊ើបសួរដែលបានធ្វើឡើងស្របតាមមាត្រា១១ នៃពិធីសារនេះ ។

២. ប្រសិនជាចាំបាច់ បន្ទាប់ពីផុតរយៈពេល ៦ ខែ ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា១១ កថាខ័ណ្ឌទី៦ គណៈកម្មាធិការ អាចអញ្ជើញរដ្ឋភាគីពាក់ព័ន្ធឱ្យផ្ដល់ព័ត៌មានមកខ្លួន អំពីវិធានការដែលបានចាត់ឡើង ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងការស៊ើបសួរនេះ ។

មាត្រា ១៣

វិធានការការពារ

រដ្ឋភាគីនីមួយៗ ត្រូវចាត់រាល់វិធានការសមស្រប ដើម្បីធានាថា ឯកត្តបុគ្គលទាំងឡាយ ដែលស្ថិតនៅក្រោមដែនសមត្ថកិច្ចរបស់ខ្លួន មិនមែនជាកម្មវត្ថុនៃការប្រព្រឹត្តអំពើឃោរឃៅ អមនុស្សធម៌ ឬការបំភិតបំភ័យ ដោយសារតែការប្ដឹងទៅគណៈកម្មាធិការ ស្របតាមពិធីសារនេះឡើយ ។

មាត្រា ១៤

កិច្ចសហប្រតិបត្តិការ និងជំនួយអន្តរជាតិ

១. ប្រសិនជាយល់ឃើញថាសមស្រប និងដោយមានការយល់ព្រមពីរដ្ឋភាគីពាក់ព័ន្ធ គណៈកម្មាធិការ ត្រូវបញ្ជូនទៅឱ្យទីភ្នាក់ងារ មូលនិធិ និងកម្មវិធីឯកទេសរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ និងស្ថាប័នមានសមត្ថកិច្ចដទៃទៀត នូវការយល់ឃើញ ឬអនុសាសន៍របស់ខ្លួនចំពោះបណ្ដឹង និងការស៊ើបសួរមួយចំនួន ដែលបង្ហាញពីសេចក្ដីត្រូវការផ្នែកជំនួយ ឬប្រឹក្សាបច្ចេកទេស ព្រមទាំងសេចក្ដីសន្និដ្ឋាន និងសំណើរបស់រដ្ឋភាគី ប្រសិនជាមាន អំពីការយល់ឃើញ ឬអនុសាសន៍ទាំងនេះ ។

២. គណៈកម្មាធិការ ក៏អាចជូនដំណឹងទៅស្ថាប័នទាំងនេះ ដោយមានការយល់ព្រមពីរដ្ឋភាគីពាក់ព័ន្ធ នូវបញ្ហាណាមួយដែលកើតចេញពីបណ្តឹងដែលចាត់ទុកថា ស្ថិតក្នុងដែនសមត្ថកិច្ចនៃពិធីសារនេះ ដែលអាចជួយដល់ស្ថាប័នទាំងនេះ ក្នុងការសំរេចលើបញ្ហានីមួយៗ ដែលស្ថិតក្នុងវិស័យនៃសមត្ថកិច្ចរបស់ខ្លួន អំពីភាពសមស្របនៃវិធានការអន្តរជាតិដែលទំនងជាអាចរួមចំណែកជួយដល់រដ្ឋភាគីនានា ក្នុងការធ្វើឱ្យសំរេចការរីកចំរើនក្នុងការអនុវត្តន៍សិទ្ធិទាំងឡាយដែលបានទទួលស្គាល់នៅក្នុងកតិកាសញ្ញា ។

៣. ត្រូវបង្កើតមូលនីធិទំនុកចិត្តមួយ ស្របតាមនីតិវិធីពាក់ព័ន្ធរបស់មហាសន្និបាត ដែលនឹងត្រូវគ្រប់គ្រងស្របតាមវិធាន និងបទបញ្ញាហិរញ្ញវត្ថុរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ ក្នុងគោលដៅផ្តល់អ្នកជំនាញ និងជំនួយបច្ចេកទេសដល់រដ្ឋភាគីនានា ដោយមានការយល់ព្រមពីរដ្ឋភាគីពាក់ព័ន្ធ ដើម្បីសំរួលដល់ការអនុវត្តន៍សិទ្ធិទាំងឡាយដែលមានចែងក្នុងកតិកាសញ្ញានេះ ដើម្បីរួមចំណែកកសាងសមត្ថភាពជាតិ ក្នុងវិស័យសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ ស្ថិតក្នុងបរិបទនៃពិធីសារនេះ ។

៤. បទបញ្ញត្តិនៃមាត្រានេះ មិនប៉ះពាល់ដល់កាតព្វកិច្ចរបស់រដ្ឋនីមួយៗ ក្នុងការបំពេញកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួន ក្រោមកតិកាសញ្ញានេះឡើយ ។

មាត្រា ១៥
របាយការណ៍ប្រចាំឆ្នាំ

គណៈកម្មាធិការ ត្រូវបញ្ចូលទៅក្នុងរបាយការណ៍ប្រចាំឆ្នាំរបស់ខ្លួន នូវសេចក្តីសង្ខេបស្តីពីសកម្មភាពរបស់ខ្លួន ស្របតាមពិធីសារនេះ ។

មាត្រា ១៦
ការផ្សព្វផ្សាយ និងព័ត៌មាន

រដ្ឋភាគីនីមួយៗ មានភារៈកិច្ចផ្សព្វផ្សាយឱ្យបានទូលំទូលាយ និងជាសាធារណៈ អំពីកតិកាសញ្ញា និងពិធីសារនេះ និងដើម្បីជួយសំរួលដល់ការទទួលបានព័ត៌មានអំពីការយល់ឃើញ និងអនុសាសន៍របស់គណៈកម្មាធិការ ជាពិសេស អំពីបញ្ហាដែលពាក់ព័ន្ធនឹងរដ្ឋភាគីនោះ ហើយត្រូវធ្វើក្នុងទម្រង់ផ្សេងៗ ដែលងាយស្រួលឱ្យជនពិការអាចទទួលយកបាន ។

មាត្រា ១៧
ការចុះហត្ថលេខា ការផ្តល់សច្ចាប័ន និងការចូលជាសមាជិក

១. ពិធីសារនេះ ត្រូវបើកចំហឱ្យចុះហត្ថលេខាដោយរដ្ឋសមាជិកណាមួយដែលបាន ចុះហត្ថលេខា ផ្តល់សច្ចាប័ន ឬចូលជាសមាជិកនៃកតិកាសញ្ញានេះ ។

២. ពិធីសារនេះជាកម្មវត្ថុនៃការផ្តល់សច្ចាប័នដោយរដ្ឋសមាជិកណាមួយដែលបាន ផ្តល់សច្ចាប័ន ឬចូលជាសមាជិកនៃកតិកាសញ្ញានេះ ។ លិខិតុបករណ៍ផ្តល់សច្ចាប័ន ត្រូវតំកល់ ទុកនៅនឹងអគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ ។

៣. ពិធិសារនេះ ត្រូវបើកចំហឱ្យចូលជាសមាជិកដោយរដ្ឋណាមួយដែលបានផ្តល់ សច្ចាប័ន ឬចូលជាសមាជិកនៃកតិកាសញ្ញានេះ ។

៤. ការចូលជាសមាជិកត្រូវធ្វើឡើងដោយការតំកល់លិខិតុបករណ៍ចូលជាសមាជិក នៅនឹងអគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ ។

មាត្រា ១៨
ការចូលជាធរមាន

១. ពិធីសារនេះ ចូលជាធរមានក្នុងរយៈពេលបីខែ ក្រោយពីកាលបរិច្ឆេទនៃ ការតំកល់លិខិតុបករណ៍ផ្តល់សច្ចាប័ន ឬលិខិតុបករណ៍ចូលជាសមាជិកទីដប់ នៅនឹងអគ្គលេខា ធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ ។

២. ចំពោះរដ្ឋណាមួយ ដែលផ្តល់សច្ចាប័ន ឬចូលជាសមាជិក នៃពិធីសារនេះ បន្ទាប់ពីការដំកល់លិខិតុបករណ៍ផ្តល់សច្ចាប័ន ឬលិខិតុបករណ៍ចូលជាសមាជិកទីដប់ ពិធីសារ នេះ ត្រូវចូលជាធរមានក្នុងរយៈពេលបីខែ ក្រោយកាលបរិច្ឆេទនៃការតំកល់លិខិតុបករណ៍ឱ្យ សច្ចាប័ន ឬលិខិតុបករណ៍ចូលជាសមាជិករបស់រដ្ឋខ្លួន ។

មាត្រា ១៩
ការធ្វើវិសោធនកម្ម

១. រដ្ឋភាគីណាមួយ អាចស្នើសុំធ្វើវិសោធនកម្មកតិកាសញ្ញានេះ រួចដាក់សំណើ

នោះជូនអគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ ។ អគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិត្រូវជូនព័ត៌មានអំពីសំណើធ្វើវិសោធនកម្មនេះ ទៅរដ្ឋភាគីដោយស្នើសុំឱ្យរដ្ឋទាំងនោះ បញ្ជាក់ថាតើខ្លួនគាំទ្រឱ្យមានសន្និសិទនៃរដ្ឋភាគី ចំពោះគោលបំណងនៃការពិចារណា និងការសំរេចលើសំណើទាំងនោះឬទេ ។ ក្នុងរយៈពេល ៤ ខែ គិតចាប់ពីថ្ងៃជូនដំណឹងនោះមក ក្នុងករណីដែលរដ្ឋភាគីយ៉ាងតិចមួយភាគបី គាំទ្រអោយមានសន្និសិទបែបនេះ អគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ ត្រូវកោះប្រជុំសន្និសិទនេះ ក្រោមកិច្ចឧបត្ថម្ភរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ ។ ការធ្វើវិសោធនកម្មណាមួយដែលអនុម័តដោយសំលេងភាគច្រើន ពីរភាគបីនៃរដ្ឋភាគីដែលមានវត្តមានបោះឆ្នោត ត្រូវបានអគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ ដាក់ជូនមហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិ សំរាប់ការអនុម័តយល់ព្រម រួចហើយបញ្ជូនទៅគ្រប់រដ្ឋភាគី សំរាប់ការទទួលយល់ព្រម ។

២. ការធ្វើវិសោធនកម្មដែលបានយល់ព្រម និងអនុម័ត អនុលោមទៅតាមកថាខ័ណ្ឌទី១ នៃមាត្រានេះ ត្រូវចូលជាធរមាននៅទីសាមសិប បន្ទាប់ពីមានចំនួនលិខិតុបករណ៍នៃការទទួលយល់ព្រម ត្រូវបានតំកល់ទុកឡើងដល់ពីរភាគបីនៃរដ្ឋភាគី នាឱកាសនៃការអនុម័តវិសោធនកម្មនេះ ។ បន្ទាប់មក វិសោធនកម្មនេះ ត្រូវចូលជាធរមានសំរាប់រដ្ឋភាគីទាំងអស់នៅថ្ងៃទីសាមសិប ក្រោយពីការតំកល់ទុកលិខិតុបករណ៍ នៃការទទួលយល់ព្រមរបស់ខ្លួន ។ វិសោធនកម្ម អនុវត្តបានតែចំពោះរដ្ឋភាគីណាដែលបានទទួលយល់ព្រមលើការធ្វើវិសោធនកម្មនោះតែប៉ុណ្ណោះ ។

មាត្រា ២០

ការប្រកាសដកខ្លួនចេញ

១. រដ្ឋភាគីអាចប្រកាសដកខ្លួនចេញពីពិធីសារនេះបានគ្រប់ពេលវេលា ដោយការជូនដំណឹងជាលាយល័ក្ខណ៍អក្សរ ដល់អគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ ។ ការប្រកាសដកខ្លួនចេញ ត្រូវចូលជាធរមាន ប្រាំមួយខែ បន្ទាប់ពីកាលបរិច្ឆេទដែលអគ្គលេខាធិការបានទទួលការជូនដំណឹងនេះ ។

២. ការប្រកាសដកខ្លួនចេញ មិនត្រូវឱ្យប៉ះពាល់ដល់ការបន្តអនុវត្តបទបញ្ញត្តិនៃពិធីសារនេះ ចំពោះបណ្តឹងណាមួយដែលបានដាក់ស្នើ ស្របតាមមាត្រា២ និងមាត្រា១០ ឬចំពោះនីតិវិធីណាមួយដែលបានផ្តើមធ្វើ ស្របតាមមាត្រា១១ នៅមុនកាលបរិច្ឆេទចូលជាធរមាននៃការប្រកាសដកខ្លួនចេញនេះឡើយ ។

មាត្រា ២១

ការជូនដំណឹងដោយអគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ

អគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិត្រូវជូនដំណឹងដល់រដ្ឋទាំងអស់ ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា២៦ កថាខ័ណ្ឌទី១ នៃកតិកាសញ្ញានេះ នូវចំណុចដូចខាងក្រោមនេះ :

ក- ការចុះហត្ថលេខា ការផ្តល់សច្ចាប័ន និងការចូលជាសមាជិក ស្របតាមពិធីសារនេះ ។

ខ- កាលបរិច្ឆេទចូលជាធរមាននៃពិធីសារនេះ និងកាលបរិច្ឆេទចូលជាធរមាននៃវិសោធនកម្មណាមួយ ស្របតាមមាត្រា១៩ ។

គ- ការប្រកាសដកខ្លួនចេញ ស្របតាមមាត្រា២០ ។

មាត្រា ២២

ភាសាផ្លូវការ

១. ពិធីសារនេះ ដែលមានអត្ថបទជាភាសាអារ៉ាប់ ចិន អង់គ្លេស បារាំង រុស្ស៊ី និងអេស្ប៉ាញ៉ុល មានតម្លៃយថាភូតស្មើគ្នា និងត្រូវតំកល់ទុកនៅបណ្ណសារដ្ឋានរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ ។

២. អគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ ត្រូវបញ្ជូនច្បាប់ចម្លងនៃពិធីសារនេះ ដោយមានបញ្ជាក់ការចម្លងតាមច្បាប់ដើម ទៅរដ្ឋភាគីទាំងឡាយ ស្របតាមមាត្រា២៦ នៃកតិកាសញ្ញានេះ ។